

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Babyboxy Moravskoslezského kraje s ohledem na dětská práva

Bakalářská práce

Lucie Říhová

Vedoucí bakalářské diplomové práce: Mgr. Linda Švrčinová

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a uvedla všechny použité zdroje a prameny.

Olomouc, 2011

Děkuji paní Mgr. Lindě Švrčinové za vedení práce, cenné poznámky a připomínky, velmi užitečné a odborné tady. Panu Ludvíku Hessovi za potřebné informace v praktické i teoretické části práce. Bc. Ivetě Jančíkové, Dis. za zprostředkování a vyplnění dotazníků sondáže. V neposlední řadě děkuji primářům porodnic a sociálním pracovnícím za informace o dětech nalezených v babyboxech.

Obsah

Úvod

Teoretická část

Vymezení pojmů	9
1 Vývoj postavení společnosti vůči dětem.....	2
1.1. Vývoj postavení dítěte ve společnosti	12
1.2. Vývoj postavení dítěte na území České republiky	13
2 Babyboxy	15
2.1. Světová historie.....	15
2.2. „Babyboxy“ v současnosti	16
2.3. Babyboxy České republiky	16
2.4. Organizace podporující babyboxy	22
2.5. Hlavní odpůrci babyboxů a jejich názory	23
3 Metodika pro případy dětí odložených do babyboxů	25
4 Sociálně-právní ochrana dětí.....	27
4.1. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí	27
4.2. Orgány sociálně-právní ochrany	27
4.3. Zařízení sociálně-právní ochrany.....	28
4.4. Opatření sociálně-právní ochrany	28
4.5. Péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost	29
5 Úmluva o právech dítěte	30

Praktická část

6	Úvod do praktické části.....	33
6.1.	Cíle výzkumného šetření.....	33
6.2.	Předpoklady a otázky praktické části.....	33
6.3.	Výzkumné metody	33
6.4.	Respondenti.....	34
7	Kazuistika.....	35
7.1.	Tříměsíční holčička zpět u mámy	35
7.2.	Další ostravské miminko.....	35
7.3.	Čerstvě narozená holčička v Opavě.....	36
7.4.	Holčička nalezená v Ostravě.....	37
7.5.	Zpracování výsledků sondáže.....	38
7.6.	Shrnutí praktické části.....	44
	Závěr.....	45
	Seznam použité literatury.....	47
	Seznam příloh.....	51
	Přílohy	
	Anotace	

Úvod

V bakalářské práci bych chtěla objasnit problematiku babyboxů s ohledem na dětská práva. Problematika babyboxů není v České republice moc známá. Důležité skutečnosti se podle mého dostávají jen k odborníkům (lékařům, sociálním pracovníkům, atd.) a zainteresovaným laikům. Toto téma by se mělo více dostat do podvědomí veřejnosti. Zvláště těch, kteří mohou babybox v budoucnu využít. Jedná se například o matky, kterým by se mělo dát jasně najevo, že odložení dítěte do babyboxu není trestné a nebudou za něj stíhány. Pokud na dětech nejsou známky násilí, nepátrá po matkách ani policie (elektronický dotaz na pana Hesse, 2011). Samozřejmě, že je tato skutečnost stále opakována, ale nejsem si jistá, že se dostává do rodin, jež mají socioekonomický status a věří tomu (nebo chápou) matky s nižším stupněm vzdělání nebo mladé matky, které se objeví ve svízelné situaci. Myslím si, že by měli být alespoň v každé gynekologické ordinaci nebo sociálním odboru příslušného Městského úřadu brožurky o babyboxech, kde bude vše vysvětleno. Podrobněji Vás seznámím s babyboxy Moravskoslezského kraje, ale také řádně popíši, co vlastně babybox je, jak vypadá a kde vzal jeho autor pan Ludvík Hess inspiraci pro jeho založení.

Dále chci seznámit čtenáře s dětskými právy ve formě Úmluvy o právech dítěte, sociálně - právní ochranou dětí, která o ně pečuje v naší zemi i ve světě. Dětská práva také použiji v rámci problematiky babyboxů. Budu se snažit objasnit jestli tyto schránky na odložení novorozenců splňují a jsou v souladu s právy dětí.

V jedné z kapitol práce se budu zabývat osudy odložených dětí v babyboxech. Zda se dostaly do náhradních rodin, přihlásila – li se jejich biologická rodina apod.

V praktické části využiji k výzkumu dotazníky. Tyto budou vyplněny primární porodnic, ve kterých jsou umístěny babyboxy a primární porodnic, ve kterých nejsou umístěny babyboxy, sociálními pracovníky a veřejnosti. Dotazníky budou sledovat informovanost jednotlivých skupin o babyboxech, názory na babyboxy a jejich využití v Moravskoslezském kraji. Budu ověřovat zda jsou potřebné více než v ostatních krajích, informovanost o organizacích sociálně – právní ochrany dětí. Víím, že tento výzkum bude určitě velmi zajímavý a přínosný.

Mne však nejvíce zajímá rozdíly názorů a množství informací mezi výzkumnými skupinami. Taky si myslím, že zde bude hrát roli věk a vzdělání, a to hlavně ve skupině veřejnosti.

Cíle bakalářské práce jsou seznámit čtenáře s problematikou babyboxů, poukázat na největší odpůrce babyboxů v České republice, podpořit kladný názor na schránky pro odložené děti, uvést příklady nadací a organizací podporující a sponzorující babyboxy. Dále s dětskými právy, informovat o orgánech sociálně-právní ochrany dětí. V praktické části předvést s osudy dětí nalezených v babyboxech Moravskoslezského kraje a v neposlední řadě seznámit čtenáře s výsledky vybrané výzkumné aktivity – dotazníků, týkajících se babyboxů Moravskoslezského kraje, názorů respondentů a jejich informovanosti.

Teoretická část

Vymezení pojmů

Cti duši svého dítěte, cti duši děti svých, cti duši budoucích pokolení.

(T. G. Masaryk)

Dítě – Dítětem se rozumí každý člověk mladší osmnácti let, pokud není dosaženo dříve podle právního řádu (Úmluva o právech dítěte, 2011).

Pojem označuje poměr mezi členy rodiny. Je to potomek manželů nebo druhů (Tomancová a kol., 2004).

S ohledem na sociální zabezpečení se mluví o dítěti jako o jedinci, který dosáhl maximálně osmnácti nebo dvaceti šesti let v případě nezaopatřeného dítěte (popř. nebylo-li zletilosti dosaženo dříve. Toto je možno z rozhodnutí soudu u nezletilé matky v případě svatby (zák. č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení).

Podle Průchy (2001, str. 46) je definováno dítě jako „*lidský jedinec v životní fázi od narození do období adolescence. Podle některých pojetí je za dítě považován i jedinec před narozením, tj. prenatálním období vývoje člověka.*“

Dětství – Dětství je chápáno jako první období života každého jedince. Začíná narozením a končí adolescencí. Charakteristický je významný tělesný, emoční, sociální a psychický vývoj. V tomto období se rýsují vlastnosti osobnosti člověka. Důležitá je rodina, školní prostředí a širší sociální prostředí (Průcha, 2001). Podle M. Vágnerové (in Průcha, 2001 str. 41) se dělí se na tyto období:

- *Novorozenecké,*
- *Kojenecké (zhruba do prvního roku života),*
- *Batolecí (1 – 3 roky),*
- *Předškolní věk (3 – 6 let),*
- *Období školní zralosti (kolem šestého a sedmého roku),*
- *Nižší školní věk (6 – 11 let),*
- *Období puberty (10 – 11 let do 15 let).*

Každé období dětství je specifické a vyžaduje jiné způsoby vzdělávání. Důležitá je školní docházka jedince, kdy dítě dostává novou sociální roli (Průcha, 2001).

Dětská práva – Práva, která jsou na určitém území (v našem případě je to území České republiky) vyhrazena dětem. Každé právo samozřejmě na sebe váže i povinnosti (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí).

Úmluva o právech dítěte – (Convention on the rights of the child) je mezinárodní smlouva stanovující práva dětí. Přijata byla valným shromážděním Organizace spojených národů (dále jen OSN) 20. listopadu 1989. Ratifikovalo ji 193 států. V České a Slovenské Federativní republice se stala platnou právní normou dne 6. února 1991. Po rozdělení republik zůstala Úmluva jako právní úprava v České republice. Na dodržování Úmluvy dohlíží výbor pro práva dítěte OSN. Má 54 článků (Úmluva o právech dítěte).

Zákon č. 359/1999 Sb. – Zákon o sociálně právní ochraně dětí. V zákoně jsou ukotveny mimo jiné orgány sociálně-právní ochrany, opatření sociálně-právní ochrany jako je například poradenská činnost (zákon č. 359/1999 Sb.).

Metodika Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) pro případ odložených dětí do babyboxu – Postup, kterým se budou řídit krajské a obecní úřady a úřady s rozšířenou působností v případě odložení dítěte do babyboxu (www.mpsv.cz).

Nadační fond STATIM – Je fond zřízený pro odložené a opuštěné děti. Je zřizovatelem a provozovatelem babyboxů (Hess, 2009).

Babybox – Je schránka zřizovaná nadačním fondem Statim. Je zabudovaná ve zdi porodnice. Schránka je vyhřívaná a při vložení dítěte se spustí signalizace. Babybox je také vybaven kamerovým systémem. Sestry v budově porodnice slyší signalizaci, vidí dítě a okamžitě jej přenesou do bezpečí (Hess, 2009).

Pěstounská péče – Pěstoun má povinnost o dítě osobně pečovat. Dítě může být svěřeno jednomu oběma manželům. Pěstoun vykonává podobná práva jako rodič dítěte. Pěstoun však nemá vyživovací povinnost a nemá právo spravovat jeho majetek a zastupovat ho. Pěstoun může požádat soud o přezkoumání rozhodnutí, které udělal biologický rodič dítěte. Dítě má povinnost pěstounovi pomáhat a přispívat na

domácnost. Biologický rodič má povinnost vyplácet dítěti v pěstounské péči výživné. Pokud pěstounská péče nesplňuje důvod pobytu a nápravu, soud nařídí ústavní výchovu (zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině).

Osvojení – Osvojení vzniká mezi dítětem a osvojitelem a má stejné náležitosti jako vztah dítěte a biologických rodičů. Osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost. O osvojení rozhoduje soud, a to vždy na návrh osvojitele. Osvojitel musí vést řádný život a musí mít způsobilost k právním úkonům. Důležitý věk osvojitele a osvojence, musí být přiměřený. Osvojit lze jen nezletilou osobu a osvojení musí být v jeho prospěch. K osvojení musí být dán souhlas biologického rodiče, pokud to nelze zastupují další možnosti řešení. Bez souhlasu rodičů lze osvojit dítě, jestliže o něj neprojevoval alespoň šest měsíců zájem a dva měsíce po porodu dítěte i přesto, že jim v návštěvě dítěte nebránila žádná překážka. Souhlas rodičů se dává osobně biologickým rodičem písemně před soudem nebo orgánem sociálně-právní ochrany. Souhlas může být dán nejdříve šest týdnů po narození dítěte a může být odvolán do doby, kdy je vydáno rozhodnutí o umístění do osvojitelé rodiny. Osvojení může být zrušitelné, a to do jednoho roku věku dítěte nebo nezrušitelné od jednoho roku věku dítěte.

Poručenství a opatrovnictví – Soud stanoví nad dítětem poručníka, jestliže rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, nemají způsobilost k právním úkonům nebo rodičovská zodpovědnost byla pozastavena. Poručníky může být ustanoven i manželský plán. Dokud není nad dítětem stanoven, poručník zastupuje dítě orgán sociálně-právní ochrany (zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině).

Opatrovnictví se stanoví tehdy, pokud je to v zájmu dítěte, a to například v případech, kdy nastane střet zájmů rodičů a dětí, dětí týchž rodičů, ohrožení majetkových zájmů dítěte, řízení o osvojení, omezení rodičovské zodpovědnosti. Práva a povinnosti opatrovníka stanoví soud (zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině).

1 Vývoj postavení společnosti vůči dětem

*„Rodičům pak svým že nad stříbro, perly a drahé kamení dražší býti mají dítky.“
(Komenský)*

Lloyd de Mause rozdělil vývoj dětství do šesti období (Michalík, Bůžek, 2000):

Infanticidní období – Začíná ve starověku a končí 4. stoletím po Kristu. Charakteristická je nulová hodnota dítěte. Je chápáno jako předmět. O osudu dítěte rozhoduje otec. Může je prodat, nechat v džungli apod. Jako člověk je dítě chápáno až při dosažení dospělosti.

Období zanedbávání – 4. století – 13. století. S nástupem křesťanství se změnil přístup k dítěti. Jsou kritizovány vraždy novorozenců a později i zakázány. I přesto byly bohužel stále zabíjeny. Děti jsou zde stále chápány, jako věci k uspokojení potřeb dospělých. V tomto období se objevuje zájem především církve o opuštěné nebo odložené a nemanželské děti.

Ambivalentní přístup k dítěti – Trvá od 14. století do 17. století. První zmínky o dětských potřebách a o vývoji dítěte. Nejznámějším představitelem je J. Á. Komenský, který svými díly přinesl mnoho nových poznatků o dítěti (např. Informatorium školy mateřské).

Období intruze – 18. století. Projevuje se zájem o dítě, jeho vývoj, potřeby, vzdělání a výchovu. Snaha pomoci dětem, u kterých je patrné utrpení. Hlavními představiteli jsou J. J. Rousseau, Voltaire, Pestalozzi.

Období socializační – 19. století až pol. 20. století – Charakteristický nárůst hodnoty dítěte. Ve světě se objevuje tažení proti dětské práci. Postupně jsou vydávány zákony a koncem tohoto období je dětská práce do 15 - ti let zakázána. Počátek např. biologie dítěte, lékařství, vývojové psychologie.

Podpora a pomoc dítěti ve vyrovnání všech jeho nezralostí, způsobených stupněm vývoje a náležitě nerozvinuté obranyschopnosti a nutnosti mu pomáhat zvládat nejrůznější zátěže – Dítě se stává partnerem rodičů. Vydána Úmluva o právech dítěte. Dětství se posuzuje jako plnohodnotná příprava na dospělosti a to i před narozením (Michalík, Bůžek, 2000).

1.1 Vývoj postavení dítěte ve společnosti

V období antiky dítě nemělo žádnou hodnotu a bylo jen subjektem bez jakýchkoli práv. Ve starověkém Římě podléhaly děti otcovské moci tzv. *patria potestas* zahrnující

zejména právo otce určité rodiny (*pater familias*). Tímto právem otec rozhodoval o smrti svých dětí nebo o nepřijetí do rodiny či prodej dítěte (Kincl, Urfus, 1992).

Roku 313 n. l. byl vydán edikt milánský, tím bylo uznáno křesťanství. Skončilo tak období, kdy se s dítětem zacházelo jako s věcí. Ochrana dítěte byla v rodině potvrzena roku 374 n. l. vydáním římského zákona. Tento zákon měl pohled na vraždu dítěte jako dnešní zákony (Dunovský, Dytrych, Matějček a kol., 1995).

Pod vlivem křesťanství se pohled na lidská práva měnil. Hlavním dokumentem je Nový zákon, kde se jedná zejména o lidskou důstojnost. Dalším důležitým spisem bylo biblické desatero (Putz in Kahoun, 2007).

Po celé období pravěku, starověku a středověku měli lidé citový vztah a postoj jako dnešní generace k dítěti nenarozenému. K zabití novorozence přihlíželi jako k interrupci. Od vraždění dětí se postupně přecházelo k útulkům pro odložené děti a nalezců (Špeciánová, 2003).

V období osvícenství vzniklo mnoho pokrokových myšlenek, co se týče dítěte a jeho dětství. Také byl však zaznamenán vzrůstající počet nemanželských a odložených dětí. Zneužívání dětské práce není výjimkou. Toto zastavil zákon zakazující dětskou práci v podzemí, příliš časově náročnou a důležitý je věk dítěte. Koncem 19. století byla dětská práce do 15-ti let úplně zakázána. (Dunovský, Dytrych, Matějček, 1995).

1.2 Vývoj postavení dítěte na území České republiky

Sociálně-právní ochrana funguje v naší republice již od roku 1863, kdy byl vydán *říšský zákon domovský*. Navazoval na něj *zemský zákon chudinský pro Čechy*, který vznikl roku 1868. Oba právní předpisy zahrnovaly péči o chudé, péči v nemocnicích, výživu a výchovu potřebných dětí. Ty byly posílány do pěstounských rodin, ubytovávány v sirotčincích, dětských domovech, azylech a útulcích. Vznikla povinnost obcí postarat se o každou rodinu. Roku 1901 vznikl zákon č. 62, kde starost o potřebné přechází na vyšší veřejnoprávní orgány. Rozvíjela se také dobrovolná činnost. (Špeciánová., 2003)

Roku 1904 vznikly tzv. *okresní komise pro péči o mládež*. Tyto komise zastupovaly úřady a staraly se o blaho dětí. Pořádaly sbírky a dohlížely nad rozdělováním oblečení. Po první světové válce nabývala dobrovolnická činnost na rozsahu. Narůstal počet ústavů jak pro děti osiřelé, tak pro postižené a mravně narušené. S postupem času komise získaly

název *okresní péče o mládež* a začaly pomáhat i těhotným ženám a matkám zejména svobodným. Otevírány poradny pro volbu budoucího povolání a zařízení pro nezaměstnanou mládež (Špeciánová in Kahoun, 2007).

Dne 14. července 1927 byl Národním shromážděním v čele s prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem, Antonínem Švehlou a Janem Černým přijat zákon č. 117/1927 Sb., o potulných cikánech. Podle zákona je potulný cikán každý člověk toulající se z místa na místo, nepracující a cikánským způsobem života žijící, a to i tehdy když mají hlavně v zimě stálé bydliště. Potulní cikáni se sepisují na úřadech a každý, starší čtrnácti let dostane průkaz. Tímto se musí při každé kontrole identifikovat, popřípadě podrobit se antropometrickému, daktyloskopickému a jinému (jizvy, tetování) vyšetření. Pokud držitel průkazu zemře, musí být průkaz odevzdán pozůstalou rodinou na úřadu, kde byl průkaz vydán. Děti mladší osmnácti let mohou být rodině odňaty z důvodu nezvládnutí péče. Odňaty jim mohou být i děti cizí. Tyto děti budou přemístěny do náhradních rodin nebo vychovávacích ústavů, v nichž nebude dohlíženo jen na jejich výchovu a jejich blaho, ale i o přípravu na praktický život.

Vychovávacím ústavům přísluší rodičovská zodpovědnost po celou dobu pobytu dítěte. Vzniklé náklady hradí stát nebo třetí osoba. O přestupcích potulných cikánů rozhoduje soud (zákon č. 117/1927 Sb., o potulných cikánech).

Velký rozvoj v péči o děti byl přerušen roku 1938. Okresní péče o mládež však působila stále, ale ne v takovém množství. Toto trvalo po celou dobu okupace. V 50. letech 20. století sociálně-právní ochrana, kdy se veškerá péče zúžila jen na hromadné poručenství a opatrovnictví. Úřady a komise se stávají jen pomocným soudům. Roku 1956 byly rušeny úřadovny ochrany mládeže. Jejich působnost spadla pod národní výbory. Sociálně-právní ochranu pak zajišťovalo *Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže*. Zákon č. 94/ 1963 Sb., o rodině upravil zásahy státní moci do rodinných vztahů ze strany soudů a národních výborů. Zvláštní předpisy týkající se sociálně právní ochrany byly úplně rušeny (Prouza, 2007).

Dříve byla sociálně-právní ochrana dětí zakotvena v zákoně o rodině. Později vznikl zákon č. 359/ 1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (Špeciánová, 2003).

2 Babyboxy

„Zde leží človíček, stár hodinu a čtvrt.

Nikomu neschází a nejmiň vlastní matce.

Našli ho na skládce. A jenom kmotra Smrt, jen ta ho k sobě přivinula sladce.“

(Jiří Žáček)

Autorem babyboxů v České republice je Ludvík Hess. Narodil se 4. 2. 1947 v Kladně (Československo). Při svém studiu založil literární časopis Divoké víno. Své básně v něm publikovali např. Jiří Žáček, Karel Sýs nebo Ladislav Landa. Od roku 2002 vychází časopis i v internetové podobě. Jeho publikace Antologie Divoké víno 1964 – 2007 byla oceněná Uníí českých spisovatelů. (www.spisovatele.cz, 2011)

Co je to vlastně babybox? Slovo „babybox“ je v doslovném překladu „dětská schránka“. Babybox pro odložené děti chce pomáhat dětem, ale i rodičům a matkám, které se v tíživé situaci nedokáží postarat o své dítě. Odložení dítěte do babyboxu není trestné a anonymní. Vyhřívané a ventilované babyboxy jsou opatřené mnohonásobně jištěnou signalizací. Technické rozměry babyboxů jsou 100 x 60 x 50 cm. Jsou zřizovány ve zdech nemocnic. Dne 6. srpna 2008 vystavil Úřad průmyslového vlastnictví ČR babyboxům osvědčení o zápisu ochranné známky. Děťátku se dostane veškeré zdravotní péče a sociální pomoci. Program autorů babyboxů je jasný a zřetelný. Jejich jediným přáním je to, aby již nikdy nebylo nalezeno žádné mrtvé tělíčko kdekoliv (Hess, 2009).

2.1 Světová historie

Ve starověkém Římě byly děti odkládány na tržištích. V 5. století ve Francii byly stavěny mramorové mísy, kam matky odkládaly nechtěné děti. V Miláně byl postaven dům jménem Xenoduchium roku 787. Postupně byla podobná místa budována v Římě a ostatních zemích. V pozdějších obdobích vznikala otočná zařízení ve zdech nebo vratech domů pro nalezence, klášterů a nemocnic. Byl zde namontován zvonek a po otočení zařízení s dítětem matka zazvonila k přivolání personálu (www.babybox.cz, 2011).

V Itálii ve 12. století začaly vznikat schránky podobné dnešním. Matky často házely nechtěné děti do řeky Tibery. Papež Inocenc III., který vedl církev 1198 – 1216, nařídil klášterům zřízení speciální zařízení pro záchranu nechtěných novorozenců. Tyto schránky se přestaly používat v polovině minulého století (www.babybox.cz, 2011).

V Německu se informace o odkládání dětí do schránek vyskytuje ve 14. století. Byly zřízeny ve městech Ulm a Kolín. Roku 1709 byla otevřena jedna ze schránek v sirotčinci v Hamburku. Po pěti letech byla zavřena. Způsobilo to přetížení schránky a ekonomické vytížení. Další možnosti odkládání novorozenců do schránek byly od roku 1764 v Kastelu a od roku 1811 v Mainzu (www.babybox.cz, 2011).

V Brazílii a Portugalsku schránky využívány od roku 1783, kdy královna Marie I., vydala usnesení, že schránka musí být založena v nemocnici v každém městě. V Brazílii zařízení bylo prvně roku v San Paulu. Po pěti letech bylo zavřeno (Hess, 2009).

I v Británii a Irsku byla zřízena otočná zařízení. Poprvé roku 1730. Rušeny byly asi roku 1826. Financovány byly z chudinských daní (Hess, 2009).

2.2 „Babyboxy“ v současnosti

Na Slovensku díky občanskému sdružení *Šanca pre nechcených* od roku 2004 fungují tzv. *hnízda záchrany* v Bratislavě, Žilině a Prešově. Roku 2005 se rozšířili o zařízení opět v Bratislavě, Nitře, Tnavě, Nových Zámcích, Banské Bystrici, Košicích a Ružomberku, Rožnavě, Dolním Kubíně, Spišské Nové Vsi. Do dneška zde bylo vloženo čtrnáct dětí. Zakladatelka občanského sdružení byla inspirována českými babyboxy. Její počínání bylo, ale snadnější, protože se setkala s okamžitým pozitivním ohlasem úřadů (Hess, 2009).

Německá schránka s názvem *Babyklappe* je zřizována organizací *Sternipark*. Existuje zde již od roku 2000. Schránek je v Německu cca šedesát jedna a k roku 2009 bylo nalezeno šestatřicet dětí.

V Rakousku jsou zřízeny schránky pro odložené děti ve Vídni, Linzi, Riedlu, Grazu, Viet an der Glanu. Odkládáno je zde v průměru padesát dětí ročně (Hess, 2009).

2.3 Babyboxy České republiky

Doposud je v České republice zřízeno 44 babyboxů a zachráněno 48 dětí. Autor si dal zprvu předsevzetí, že otevře babyboxů jen 21. Počet dvakrát tak vyšší je úctihodný. Holčiček je 28 a chlapečků 17. Z holčiček můžeme jmenovat Soňu, Lenku, Ludmilu, Zoju, Markétku, Petru, Terezku, Lucinku, Klárku, Barunku, Ivanku, Natálku, Ivanku, Lucinku, Andreu, Kačenku, Ivanku, Gabrielu, Květu, Aničku, Adélku, Janičku, Natálku, Věru, Magdálenu, Silvii, Martinku a Svatavu, Ivetku. Z chlapečků je to pak Toník, Adam, Mário, Staník, David, Fanda, Jaroslav, Pepík, Jakub, Viktor, Ríša a Ríša, Jaroslav, Jan, Martin, Jiřík, Filip, Dalibor. (www.babybox.cz, 2011)

Kompletní přehled babyboxů

(www.babybox.cz, 2011)

Je vhodné všechny tyto děti jmenovat. Jsou to totiž vítězové. Některým bylo jen pár hodin a už vyhráli svůj životní boj. Boj nad svým těžkým osudem. Právě proto si zaslouží být jmenováni a měli bychom jim přát, aby se co nejrychleji dostali do rodin, pro které tito malí tvorečkové budou něco znamenat. Přejme jim, aby k nim přibyla ještě spousta miminek, žádné z nich už netrpělo (Hess, 2009).

Úplně první babybox byl zřízen v pražském Hloubětíně. Petr Pícha, primář GynCentra a spolumajitel Zdeněk Mayer souhlasili hned při prvním setkání. Ludvík Hess se však zprvu bál otevřít babybox právě zde. GynCentrum je v zámečku, postranní části ulice. Také zde není porodnické oddělení. Proto, když se zde najde novorozenec okamžitě pro něj přijíždí sanitka, která ho odváží do porodnice v Podolí.

Pan Hess se však setkal s odmítavou reakcí na babyboxy právě od primáře Podolské porodnice. S primářem P. Píchou si L. Hess domluvili datum 1. června 2005 (Mezinárodní den dětí není stanoven náhodou, ale jako oslava dětí, které zde budou vloženy) a v tento významný den slavnostně otevřeli úplně první babybox v České republice. Jeho útroby pojmuly během svého působení již 16 dětí. S GynCentrem také souvisí médii žádáný příběh prvního nalezeného dítěte. Dne 18. ledna 2006 se v Praze narodila dvojčátka.

O měsíc později jedno z nich matka odložila i rodným listem do babyboxu. Jmenuje se Sonička (Hess, 2009).

Matka počkala na příchod sestry. I přes velké snahy (hlavně finanční) médií, aby zůstali děti spolu, matka podepsala souhlas k adopci (Hess, 2009).

V pořadí druhý babybox byl dne 3. listopadu (narození vnučky pana Hesse) 2005 otevřen v Brně. Logicky jako druhé největší město a tzv. hlavní město Moravy. O zřízení a otevření se zasloužila primářka neonatologie MUDr. Ludmila Brázdová a ředitel nemocnice Milosrdných bratří MUDr. Daniel Rychnovský.

Babybox odsouhlasila dne 25. srpna 2005 rada města Brna. Babybox byl namotnován na ulici Polní. S otevřením druhého babyboxu se stáva zřizovatelem občanské sdružení Statim. Dosud bylo v brněnském babyboxu zachráněno šest dětí (Hess, 2009).

V Olomouci dne 5. prosince 2006 byl otevřen v pořadí třetí babybox. Na otevření má své zásluhy kromě Ludvíka Hesse také primář neonatologického oddělení Fakultní nemocnice MUDr. Lumír Kantor a ředitel farmaceutické společnosti Richter Gedeon pan MUDr. Tibor Novak, který babybox zafinancoval. Schránka je umístěna na budově neonatologie, ve středu nemocnice. Olomoucký babybox zachránil dvě děti (Hess, 2009).

Pro kadaňský babybox je významný den 1. června 2007 (opět Mezinárodní den dětí). Za financováním tohoto babyboxu stojí společnost TNT Express Worldwide. Našlo se zde jedno miminko. V tento ten byly vylepeny první billboardy s nápisem „V popelnici umřu“ (Hess, 2009).

Dne 6. prosince 2007 byl zřízen ve Zlíně v Krajské nemocnici Tomáše Bati. Smlouva byla podepsána s tehdejší hejtmanem pro zlínský kraj Libor Lukáš. Zachráněno bylo zatím jedno dítě (Hess, 2009).

Tzv. Vánoční babybox byl zřízen 21. 12. 2007 v Pelhřimově. Sjednáno bylo opět s Liborem Lukášem. V Pelhřimově nebylo zatím odloženo žádné miminko (Hess, 2009).

Rok 2008 byl po stránce zřizování babyboxů po celé České republice velmi významný. Za celý tento rok bylo zřízeno třináct babyboxů. Prvním městem je Ústí nad Orlicí. Babybox byl zřízen 7. 3. 2008. Smlouvu zde podepsal ředitel a dětský lékař Orlickoústecké nemocnice MUDr. Martin Procházka. Primář gynekologicko-porodnického oddělení MUDr. Dionýz Zakál stál za názorem zřídit babybox dříve než dva roky před tím. Pro Oblastní nemocnici v Mladé Boleslavi se stalo významné datum 1. 5. 2008. Babybox byl zřízen v ulici Boženy Němcové u vchodu do dětského oddělení nemocnice. Zachráněny byly dvě děti. Na finanční podpoře se podílela společnost Unilever, města Mnichovo Hradiště, Dobruška, Mladá Boleslav, Bakov nad Jizerou, Benátky nad Jizerou, Bělá pod

Bezdězem, Dolní Bousov a Komsonosy. Mladoboleslavská automobilka Auto Škoda, a.s. poskytla pět dní po otevření babyboxu občanskému sdružení Statim auto (Hess, 2009).

Dalším na seznamu byl babybox v Sokolově, který byl otevřen opět na Mezinárodní den dětí 1. 6. 2008. Sponzorem se stala Nadace Jistota Komerční banky, firmy Lias Vintířov, Sokolovské strojírny, Q komplet, Velta Plus EU a Lasting sport. Na zřízení se podílí ředitelka sokolovské nemocnice Věra Procházková. Zachráněno bylo jedno dítě (Hess, 2009).

Dne 27. 6. 2008 byl babybox otevřen v Krajské nemocnici Liberec. V pořadí desátý český babybox je zabudován u hlavní brány. Hlavním sponzorem je opět Nadace Jistota Komerční banky. Dalšími jsou liberecké firmy Geoprint, Realmont, Liberecký servis VZV, Rekat, Dalrop a hotel U Jezírka. V Liberci se našlo jedno dítě. (Hess, 2009)

V Pardubické krajské nemocnici byl zřízen babybox dne 29. 7. 2008. Nebylo zde nalezeno ještě žádné novorozeně. (Hess, 2009)

Oblastní nemocnice Kladno si na svůj účet připsala babybox dne 26. 8. 2008. Dvanáctý babybox v České republice byl namontován dne 15. 8. 2008. Podílel se na tom ředitel nemocnice MUDr. Otakar Mareš a primář dětského oddělení MUDr. Petr Lyrer. Babybox je zazděn v okně u vchodu na dětské oddělení. Sponzorem pro toto město se stala společnost Solitaire Brno, s. r. o. V Kladenské nemocnici byly doposud zachráněny dvě děti. (Hess, 2009)

Dne 19. 9. 2008 byl babybox zřízen v Oblastní nemocnici Příbram. Na otevření se podílela firma Messer Technogas, Puro Klima, Promedica, Linet, Phoenix, MTStav Příbram a Senco Příbram. Otevření babyboxu se účastnil ředitel nemocnice Roman Boček, primář dětského oddělení Pavel Marček, primář gynekologicko- porodnického oddělení Petr Chudáček a hejtman kraje. Samozřejmě další hosté. Zachráněno zde bylo zatím jedno dítě.

Dne 7. 11. bylo otevřeno rekordní množství babyboxů na severu Moravy a to v Ostravě, ve Frýdku – Místku a Opavě. Nalezeno zatím bylo pět dětí.

V Chomutovské nemocnici byla schránka zřízena 19. 11. 2008. Na otevření má svůj podíl i herec a režisér Jiří Strach a primátorka Chomutova Ivana Řápková. Jako sponzor má zde své zásluhy Severočeské doly a zbytek zaplatilo samo město, Laufer a spol., autoškola Omega a Bush Helmets. Babybox zatím nevyužila žádná maminka. Bez odloženého novorozence (Hess, 2009).

Osmnáctý babybox byl 5. 12. 2008 otevřen v Kolíně. Nebylo zde zatím nalezeno žádné miminko. U otevření byl bývalý ředitel Luděk Rubáš a nový Petr Chudomel, primář dětského oddělení René Hrdlička, náměstek hejtmána Zdeněk Seidl, dále setřičky, lékaři a hlavní sponzor Richard Pácal, který se k finančnímu daru přihlásil sám. Nebylo nalezeno žádné dítě (Hess, 2009).

Jako vánoční dárek byl otevřen 23. 12. 2008 babybox v Jindřichově Hradci. Nalezen byl jeden novorozenec. Babybox byl zřízen z daru nadace Komerční banky Jistota (Hess, 2009).

Dvacátý babybox byl otevřen 19.1.2009. Nalezeno bylo jedno miminko. Dalšími městy, kde byly babyboxy dosud otevřeny jsou Náchod (6.2.2009), Strakonice (23.3.2009), Klatovy (15.4.2009), Teplice (28.5.2009), Nymburk (2.6.2009), Kroměříž (29.7.2009), Benešov (18.8.2009), Jihlava (20.9.2009), Ústí nad Labem (25.10.2009, dvě novorozeňata), Mělník (4.11.2009), Písek (11.1.2010, jeden novorozenec), Přerov (10.2.2010), Praha (6.3.2010), Třebíč (19. 3. 2010), Děčín (12. 4. 2010, jedno miminko), Jablonec na Nisou (1. 6. 2010, jeden novorozenec), Praha (29. 7. 2010), Karviná- Ráj (25.8.2010), Litoměřice (19.9.2010), Hodonín (28.10.2010), Most (5.12.2010), Slaný (3.2.2011), Plzeň (8.3.2011), Sanatorium MUDr. Jaroslava Bílka (1.6. 2011) (Hess, 2009).

1	GynCentrum Hloubětín	1.6.2005	17
2	Nemocnice Milosrdných bratří Brno	3.11.2005	6
3	Fakultní nemocnice Olomouc	5.12.2006	2
4	Nemocnice Kadaň	1.6.2007	2
5	Krajská nemocnice T. Bati	6.12.2007	1
6	Nemocnice Pelhřimov	21.12.2007	0
7	Orlickoústecká nemocnice	7.3.2008	1
8	Oblastní nemocnice Mladá Boleslav	1.5.2008	3
9	Nemocnice Sokolov	1.6.2008	1
10	Krajská nemocnice Liberec	27.6.2008	1
11	Pardubická krajská nemocnice	29.7.2008	0
12	Oblastní nemocnice Kladno	26.8.2008	2
13	Oblastní nemocnice Příbram	19.9.2008	1
14	Nemocnice ve Frýdku-Místku	7.11.2008	0
15	Městská nemocnice Ostrava	7.11.2008	4

16	Slezská nemocnice Opava	7.11.2008	1
17	Nemocnice Chomutov	19.11.2008	0
18	Oblastní nemocnice Kolín	5.12.2008	0
19	Nemocnice Jindřichův Hradec	23.12.2008	1
20	Šumperská nemocnice	19.1.2009	1
21	Oblastní nemocnice Náchod	6.2.2009	0
22	Nemocnice Strakonice	23.3.2009	0
23	Klatovská nemocnice	15.4.2009	0
24	Nemocnice Teplice	28.5.2009	0
25	Nemocnice Nymburk	2.6.2009	0
26	Kroměřížská nemocnice	29.7.2009	0
27	Nemocnice Rudolfa a Stefanie Benešov	18.8.2009	1
28	Nemocnice Jihlava	20.9.2009	0
29	Masarykova nemocnice Ústí nad Labem	25.10.2009	2
30	Nemocnice s poliklinikou Mělník	4.11.2009	0
31	Nemocnice Písek	11.1.2010	1
32	Nemocnice Přerov	10.2.2010	0
33	Úřad městské části Praha 2	6.3.2010	0
34	Nemocnice Třebíč	19.3.2010	0
35	Nemocnice Děčín	12.4.2010	1
36	Nemocnice Jablonec nad Nisou	1.6.2010	1
37	Úřad městské části Praha 6	29.7.2010	0
38	Nemocnice s poliklinikou Karviná-Ráj	25.8.2010	0
39	Městská nemocnice Litoměřice	19.9.2010	0
40	Nemocnice TGM Hodonín	28.10.2010	0
41	Nemocnice Most	5.12.2010	0
42	Nemocnice Slaný	3.2.2011	0
43	Poliklinika Denisovo nábřeží Plzeň	8.3.2011	0
44	Sanatorium MUDr. Jaroslava Bílka	1.6.2011	0

(www.babybox.cz, 2011)

2.4 Organizace podporující babyboxy

Organizace podporující babyboxy se podílejí na jejich fungování a financují zřizování babyboxů a následně se podílejí na kontrole správného vývoje dítěte nalezeného v babyboxu. **Nadace Jistota Komerční banky** – začala spolupracovat s Ludvíkem Hessem 1. listopadu 2007. Nadace se Hessovi ohlásila sama a hned předala šek (Hess, 2009). Nadace Komerční banky Jistota je významnou součástí českého charitativního. Přispívá na činnosti zdravotního a sociálního charakteru. Podporuje projekty v oblasti občanského rozvoje a pomoc při vzdělávání. Prostředky plynou rovněž na podporu lidem v tíživé životní situaci. Nadace přispěla na podporu všech činností částkou více než 120 milionů korun. Nadace KB Jistota patří mezi deset největších firemních nadací v Česku. Projekty nadace Jistota jsou buď celorepublikového významu. Regionální projekty se uskutečňují v součinnosti s pobočkami KB. Oblasti, které nadace podporuje: *Babyboxy* – nadace pomohla již dvaceti babyboxům po celé České republice, *podpora zdraví a vědeckého výzkumu* – soustřeďuje se na pomoc při spolufinancování přístrojů minimalizujících dopady na pacienty při rakovině a dětských, prenatálních onemocnění. Jedná se o finanční podporu zakoupení přístrojů, které jsou v Evropě a mnohdy i ve světě jedinečné. Tyto přístroje pomáhají snižovat dopad nemoci na pacienty a urychlují i léčbu, zachraňují jim život. *Podpora náhradní rodinné péče* - Hlavním projektem je podpora SOS vesniček. Je zaměřena na pomoc při projektu vybudování PC učeben pro děti z SOS vesniček. Nadace podpořila SOS vesničky na Haiti. *Podpora projektu dětských kont*, kdy nadace podporuje jiný nadační fond. Jde o společný projekt s Fondem Václava a Livie Klausových. Pomáhají vychovávat děti z dětských domovů k finanční odpovědnosti. Dětem je zakládán účet, na které děti spoří po dobu svého pobytu v dětském domově. Po odchodu z dětského domova mají základní znalosti o fungování běžného účtu. *Podpora LDN zařízení, hospiců, domovů seniorů a projekt „Jistota s Linetem“* – Kvůli nedostatečnému vybavení, které snižuje kvalitu služeb pro staré a dlouhodobě nemocné pacienty, je tato oblast zaměřena na zkvalitnění materiálního zařízení a pomůcek (www.kb.cz, 2011).

Nadační fond a občanské sdružení pro odložené děti Statim – Posláním a cílem občanského sdružení je snaha o záchranu novorozenců, kterým by hrozila vážná újma na zdraví nebo smrt z důvodu odložení. Občanské sdružení instaluje po dohodě se zdravotními zařízeními babyboxy, které umožňují anonymní odložení dětí. Sleduje a podporuje vývoj nalezených dětí. Občanské sdružení realizuje i jinou humanitární

pomoc. Spolupracuje se státními orgány, organizacemi státními a nestátními, zabývající se ochranou dětí. Prostřednictvím sdělovacích prostředků informuje širokou veřejnost o problematice babyboxů. Nabízí svým členům i nečlenům potřebnou pomoc, jak přímým prostřednictvím, tak i preventivní pomocí. Účelem nadačního fondu zřizování a provoz schránek pro odložené děti zvaných babybox, jakož i podpora všech činností s tím spojených. Poskytování pomoci pro odložené a opuštěné děti (www.statim.cz, 2011).

Nadace Naše dítě – Posláním a cílem nadace je pomoc týraným, zneužívaným, handicapovaným, ohroženým a opuštěným dětem. Zakladatelkou nadace je Ing. Zuzana Baudyšová. Snaží se pomáhat dětem z problémových rodin, z diagnostických, výchovných a kojeneckých ústavů a dětských domovů, dětem ohroženým, zneužívaným a týraným, mentálně a fyzicky handicapovaným. Nadace pomáhá přímou finanční podporou, prosazováním legislativních změn, osvětovou činností (www.nadacenedite.cz, 2011).

Fond ohrožených dětí – Hlavními směry činnosti je pomoc dětem týraným, jinak sociálně ohroženým. Nadace je zaměřena na terénní sociální práci a sanaci rodin, provozuje krizovou linku pro matky tající těhotenství a porod. Vyhledávání náhradních rodin pro obtížně umístitelné děti. Klokánek je rodinná péče místo ústavní výchovy. Provozuje azylové domy pro rodiny s dětmi a mládež bez domova, dále provozuje hmotná pomoc náhradním i vlastním rodinám (www.fod.cz, 2011).

2.5 Hlavní odpůrci babyboxů a jejich názory

Mezi hlavní odpůrce babyboxů patří bývalá ministryně zdravotnictví Milada Emmerová a František Schneiberg taktéž z Ministerstva zdravotnictví. Ze začátku bylo proti babyboxům také Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra (přesněji Policejní prezidium České republiky, Úřad kriminální policie a vyšetřování, Odbor obecné kriminality, Oddělení mládeže, mravnostní trestné činnosti a extremistické kriminality) v čele s pplk. Alenou Plškovou, která do závěru dopisu adresovaného panu Ludvíku Hessovi napsala „*Forma anonymního odložení dětí do schránek umístěných na budovách či zdech se nám jeví jako nevhodná vzhledem k úrovni této rozvinuté společnosti.*“ (Hess, str. 21, 2009)

Pracovnice Ministerstva práce a sociálních věcí PhDr. Lenka Průšová se obává, že „*dítě bude vystaveno riziku zneužití k trestnému činu obchodu s dětmi, neboť po určitou dobu nebude jeho pohyb znám.*“ (Hess, str. 20, 2009)

Ministerstvo zdravotnictví uvedlo „nejzávažnější právní aspekty související s provozováním babyboxů: 1. Úmluva o právech dítěte, jež je součástí našeho právního řádu, výslovně zakotvuje: právo dítěte na život, právo dítěte na identitu, právo dítěte znát svůj původ a být v péči svých rodičů (...). Stát nesmí položit či vystavět takové překážky, které by navždy vyloučily, aby dítě poznalo své rodiče. Úmluva o právech dítěte tvoří kompaktní celek navzájem provázaných práv, není proto možné jednotlivá práva posuzovat bez minulosti s ostatními (...). Případným zavedením babyboxů by došlo k legalizaci beztrestného nezodpovědného jednání rodičů a k odkládání dětí se statutem nalezence. Lze předpokládat, že babyboxy by byly zneužívány především k odkládáním dětí cizinců, a to zvláště ze zemí, kde nejsou povoleny umělé potraty, a dětí zdravotně hendikepovaných, vyžadujících finančně vysoce nákladnou zdravotní péči (...). Po zvážení všech dostupných medicínských, technických, právních i etických hledisek Ministerstvo zdravotnictví nepodporuje záměr Nadačního fondu pro odložené děti Statim zřídit babybox pro anonymní odložení dítěte v plotové zdi Gynekologicko-porodnické klininy VFN a anonymní odkládání dětí nepovažuje ze všech uvedených hledisek za přijatelné.“ (www.babybox.cz, 2011)

Nejaktuálnějším odpůrcem českých babyboxů je OSN. Výbor Organizace spojených národů pro práva dítěte 22. června 2011 kritizoval Česko za velký počet dětí v dětských domovech a ústavech a za jejich dlouhodobý pobyt. Výbor doporučil, aby česká republika podporovala rodiny a rozšířila pěstounskou péči. Členové výboru OSN jsou také pro odstranění babyboxů. Podle nich odporují Úmluvě o právech dítěte. „Mezinárodní úmluva o právech dítěte říká, že dítě má právo znát svou identitu, pokud je to možné. O odstavci výše je, že prvním právem dítěte je právo na život. Já bych řekl, že v tomto případě převažuje to první právo, právo na život," řekl Ludvík Hess a pokračoval: "S právem znát svoji identitu samozřejmě souhlasím. Jsem však zastáncem toho, a to je třeba zdůraznit, že babyboxy neodporují mezinárodní úmluvě o právech dítěte, protože podporují právo číslo jedna, právo dítěte na život. Babyboxy pomáhají zachránit děti, je to jeden z prostředků, které umožňují záchranu dítěte, a nesporné je, že jsou využívány. Nedomnívám se, že babyboxy jsou samospásné. Není ani v možnostech babyboxů, aby všechny děti zachránily, ale je to jedna z možností. Je nesporné, že několika dětem pomohly. Neříkám, že jim zachránily život, ale pomohly jim odstartovat do života."(www.novinky.cz, 2011)

3 Metodika pro případy dětí odložených do babyboxů

„Umíme jen děti počít, ale pak nevíme, co si s nimi počít.“

(Václav Dušek)

Dne 16. 3. 2006 vydalo MPSV v Praze Metodiku pro případ odložených dětí do babyboxů. Tento dvoustránkový dokument pojednává o činnosti obecních úřadů a ostatních orgánů sociálně právní ochrany v případě nalezení novorozence v jednom z babyboxů České republiky. Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo metodický pokyn pro krajské, obecní úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností, kterým MPSV stanovuje postup orgánů v případě odložení dítěte do babyboxu. Dokument byl co nejrychleji zaslán všem orgánům sociálně-právní ochrany dětí a také dalším subjektům zřizující babyboxy, Ministerstvu zdravotnictví a Ministerstvu spravedlnosti. Babyboxy jsou v provozu od 1. 6. 2005. První byl zprovozněn první babybox v Gyncentru v Praze a o pět měsíců později v brněnské nemocnici Milosrdných bratří. Pokud bude tento dokument potřebovat úpravy, bude metodika upraven (Metodika MPSV, 2006).

Cílem metodiky je zajistit odloženému dítěti co nejrychlejší návrat do vlastní nebo náhradní rodiny. Pokud se v babyboxu najde odložené novorozeně, musí být okamžitě dopraveno do zdravotnického zařízení a to musí poskytnout okamžitou pomoc a péči. Zdravotnické zařízení je povinno uvědomit bez odkladu orgán sociálně-právní ochrany. Pokud není totožnost dítěte známá, spadá případ pod úřad obce s rozšířenou působností s místní příslušností. Orgán sociálně-právní ochrany zváží zdravotní stav, věk dítěte a na základě těchto skutečností podá podnět soudu na předběžné opatření, kterým bude dítě svěřeno do péče fyzické osoby. Mohou to být například žadatelé o osvojení nebo pěstounskou péči, osoby příbuzné, apod. Soud ustanoví dítěti poručníka (Hess, 2009).

Zdravotnické zařízení provede všechna vyšetření, která jsou nutná k vytvoření zdravotní dokumentace dítěte. Pokud neexistují žádné skutečnosti bránící umístění do náhradní rodinné péče, vyhledá orgán sociálně-právní ochrany dětí vhodného žadatele o osvojení nebo pěstounskou péči, zkontaktuje ho, provede pohovor. Orgán žadatele také musí seznámit se situací dítěte, na případnou absenci některých vyšetření. Také musí seznámit žadatele o případném nevyjádření souhlasu s osvojením a nezájmu biologických rodičů, o možnosti návratu dítěte do biologické rodiny. Pokud je totožnost dítěte známá (rodný list dítěte, kontaktování orgánu sociálně-právní ochrany matkou) bude případ dítěte

řešit obecní úřad obce s rozšířenou působností a obecní úřad podle trvalého pobytu dítěte. Příslušný orgán kontaktuje biologické rodiče a nabídne jim v jejich nepříznivé situaci, ve které se rodina nachází pomoc a spolupráci. Pokud se rodiče rozhodnou dítě si nechat zajistí jim všechnu pomoc (Hess, 2009).

Pokud rodiče pomoc i návrat dítěte do rodiny odmítnout zvolí orgán další postup. Nejlépe zařídí souhlas rodičů s osvojením. Pokud rodiče nechtějí dítě do vlastní péče a ani nesvolí k osvojení, podnikne orgán sociálně-právní ochrany kroky směřující k nejrychlejšímu umístění dítěte do náhradní rodinné péče (Metodika MPSV, 2006).

4 Sociálně-právní ochrana dětí

Dítě je nepopsaná kniha, která nemůže za to, co jí tam kdo napíše.

(Milan Studnička)

Sociálně právní ochranou dětí a mládeže rozumíme ochranu života dítěte, jeho právo na zdravý vývoj, výchovu, ochranu jeho zájmů. Poskytuje ji stát svými orgány v případech, že rodiče (osoby odpovědné za jejich výchovu) nemohou, nechtějí nebo nejsou schopni zajistit sami (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí).

Od roku 1948 je rodina považována za základní a přirozený prvek společnosti. Má právo na ochranu státem a společností. Dítě má pak nárok na zvláštní péči a pomoc.

Sociálně – právní ochrana je tady pro děti osiřelé, děti svěřené do péče jiné osoby než rodiče, rodiče jsou zbaveni rodičovské odpovědnosti, děti v celodenních zařízeních, děti, které pravidelně utíkají, děti na kterých je konáno domácí násilí, které se staly obětí trestného činu nebo na nich může být spáchán trestný čin, děti s nemravným nebo zahálčivým způsobem života (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí).

4.1 Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

Tento zákon vstoupil v platnost dne 1. dubna 2000. Sociálně- právní ochrana je samostatný systém fungujícím v českém právu. Obecné vymezení ochrany jsou zakotveny v obsáhlém množství právních předpisů (sociální, školské, občanskoprávní, rodině – právní, zdravotní, trestní,...). Na prvním místě je pro sociální ochranu dítě, jehož potřeby má uspokojovat rodina. Pokud selhává, nastupuje stát. Cílem je poskytnout ochranu státu nezletilému dítěti. Tyto děti se totiž nemohou sami bránit v případě působení, na jejich vývoj a osobu, negativních vlivů.

4.2 Orgány sociálně-právní ochrany

Zřizovatelem sociálně-právní ochrany dětí je *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. MPSV je zřizovatelem *Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí* se sídlem v Brně (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí je úřadem s celostátní působností. V čele stojí ředitel. Předmětem činnosti je pomoc při vymáhání výživného, mezinárodní únosy, zjištění práva styku a mezinárodní osvojení.

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí vystupuje jako opatrovník v soudních řízeních ve věcech nezletilých v mezinárodní oblasti (www.umpod.cz, 2011).

Dále sociálně-právní ochranu zajišťují krajské úřady, obecní úřady s rozšířenou působností, obecní úřady, obce v samostatné působnosti, kraje v samostatné působnosti a komise pro sociálně-právní ochranu dětí. V neposlední řadě jsou to právnické a fyzické osoby, které jsou výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí).

4.3 Zařízení sociálně-právní ochrany

Obce a kraje mohou zřizovat v rámci sociálně-právní ochrany poradenské zařízení pro děti, sociálně výchovná zařízení, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, tábory pro děti rekreačně výchovné, zařízení určeny pro výkon pěstounské péče. Zřizovateli jsou také ministerstva, a to Ministerstvo práce a sociálních věcí nebo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

4.4 Opatření sociálně-právní ochrany

Obecní úřad má povinnost vyhledávat potřebné děti, působit na rodiče k plnění rodičovských povinností. Projednává s rodiči odstranění nedostatků ve výchově a chování dítěte. Obecní úřad sleduje, zda je dítěti zamezen přístup do míst, které ohrožují jeho správnou výchovu a vývoj. Poskytuje nebo zprostředkovává rodičům poradenskou činnost. Úřady nižšího stupně mají povinnost hlásit obcím s rozšířenou působností podezření na děti, jež budou potřebovat sociálně-právní ochranu státu. Obecní úřad s rozšířenou působností sleduje negativní vlivy působící na dítě a má za úkol zjistit příčinu vlivů, zmírnit nebo odstranit jejich působení. S obecními úřady spolupracují další státní orgány, nemocnice, školy a školská zařízení. V případě negativního působení jakéhokoliv vlivu na dítě jsou tato zařízení povinna ihned a bez odkladu informovat obecní úřad (zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí).

Opatřeními jsou: *Poradenská činnost* pomáhající rodičům s výchovnými nebo jinými problémy. Cílem poradenské péče jsou i děti zdravotně postižené, pořádá pro ně přednášky a kurzy zaměřené na správný vývoj dítěte a řešení problémů. Zajišťuje přípravu osob pro pěstounskou péči nebo adopci. Na řešení problémů se kromě odborníků podílejí také pěstouni a obecní úřad alespoň jednou do roka pořádá konzultace s pěstouny, kterých se může zúčastnit i jiná osoba žijící s pěstounem v rodině. Poradenskou činnost je možno

rodičům a osobám odpovědným za výchovu dítěte nařídit, a to tehdy, když dítě odbornou pomoc zjevně potřebuje, ale rodiče ji nezajistili (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí).

Výchovným opatřením se rozumí opatření podle zvláštního právního předpisu, pro které se obecní úřad rozhodne tehdy, když kroky k nápravě dítěte nebo jeho situace neměli účinku. Obecní úřad zasílá opis obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. O výchovném opatření rozhoduje i soud. Orgán, který výchovné opatření vydal, dohlíží nad jeho dodržováním (zákon č. 359/ 1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí).

4.5 Péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost

Obecní úřad s rozšířenou působností při péči o děti zaměřuje pozornost na využívání volného času dětí. Dále zaměřují svou pozornost děti, které vyhledávají osoby či skupiny osob užívající alkoholové nebo jiné drogy a návykové látky, páchající trestnou činností. U těchto dětí může pracovník Orgán sociálně-právní ochrany (dále jen OSPOD) sledovat projevy násilí, nesnášenlivosti. Zaměřuje se na děti v rodinách s nízkou sociální úrovní, zabraňuje pronikání negativních vlivů mezi ostatní vrstevníky. Dětem jsou tvořeny programy pro využití volného času dle zájmů dětí. Obec spolupracuje se školami, pověřenými osobami, zájmovými sdruženími. Pokud tyto možnosti nepomáhají, nastupuje ústavní a ochranná výchova. O *ústavní výchově* rozhoduje soud, kterému dá návrh obecní úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností. Obecní úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností předá rodiči nebo osobě odpovědné za výchovu dítěte rozhodnutí soudu a rodič nebo osoba zodpovědná za výchovu dítěte je povinna dítě dopravit do příslušného zařízení a předat ho řediteli zařízení. Pokud rodič nebo osoba odpovědná za výchovu dítěte nesplní rozhodnutí soudu, nastupuje obecní úřad obce s rozšířenou působností a podá soudu návrh na výkon rozhodnutí. Zaměstnanec obce s rozšířenou působností musí alespoň jednou za tři měsíce navštívit dítě v zařízení (zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí).

5 Úmluva o právech dítěte

Nejvýznamnějším mezinárodním dokumentem sociálně - právní ochrany dětí je *Úmluva o právech dítěte*. Československá federativní republika ji ratifikovala v roce 1991. Po rozdělení republik přešlo právní nástupnictví na ČR. Obsah úmluvy zakotven ve sdělení FMZV ČSFR č. 104/ 1991 Sb. a obsahuje potřeby dítěte. Úmluva je zakotvena do tří částí. První je část týkající se práv dítěte (čl. 1 – 41), druhá část Výbor pro práva dítěte (čl. 42 – 45), poslední část ratifikace, přistoupení a vypovězení úmluvy (čl. 46 – 54). Obsahují práva dítěte a jsou nazývány zásadami „*tří P*“ (Dunovský, 1999).

Provision – práva týkající se přežití a rozvoje dítěte

Protection – ochrana dítěte

participation – účast dítěte na společnosti a samostatnosti dítěte.

Jednotlivá práva byla převzata do právního řádu ČR. Každý zákon je posuzován podle úmluvy (Ministerstvo vnitra ČR in Kahoun, 2007).

Úmluvě o právech dítěte předcházela *Ženevská deklarace práv* z roku 1924. Byla to také *Deklarace práv dítěte*, která byla přijatá OSN roku 1959. Dále *Všeobecná deklarace lidských práv* z roku 1948, *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*, *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech* z roku 1966 (Novotná, 1997).

Roku 2000 byl v New Yorku jménem České republiky podepsán *Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů* (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 45/2003 Sb.). Opční protokol udává minimální věk dítěte, které se chce dobrovolně podílet na ozbrojených konfliktech je osmnáct let. Účast ve válce může být jak mezinárodního charakteru nebo v konfliktech nemající mezinárodní charakter. Opční protokol obsahuje třináct na sebe navazujících článků (Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů).

Dalším z protokolů je *Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie*. Dítě má právo na nevykonávání činnosti, která je nebezpečná a škodlivá pro zdraví dítěte. Její výkon je škodlivý pro psychický a fyzický vývoj, duševní, sociální a morální stránku. Pro snížení poptávky je důležitá informovanost široké veřejnosti o rizicích a záporech prodeje dětí, prostituce a pornografii. Pro účely Opčního protokolu: „*a) prodejem se dětí rozumí úkon či transakce, při kterém kdokoli, jednatel nebo skupina, předá jinému dítě za úplatu či jinou protihodnotu;*

b) Dětskou prostitucí se rozumí využívání dítěte k sexuálním aktivitám za úplatu či jakoukoli jinou protihodnotu;

c) Dětskou pornografií se rozumí jakékoli zobrazování dítěte libovolnými prostředky při skutečných nebo předstíraných zřejmých sexuálních aktivitách či jakékoli zobrazování pohlavních orgánů dítěte k prvotně sexuálním účelům .“ (Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie, str. 2)

Praktická část

6 Úvod do praktické části

První úsek praktické části seznamuje čtenáře s osudy dětí nalezených v babyboxech na území Moravskoslezského kraje. Co je čekalo po vyzvednutí zdravotnických pracovníků z babyboxu a jaké jsou jejich nynější osudy. Tato část byla nakonec pojata jako hlavní a byla obohacena o informace odborníků hájících a kontrolujících dětská práva, tedy sociálních pracovníků příslušných orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

Další část praktické části (sondáž) zjišťuje znalost respondentů týkající se problematiky babyboxů, subjektivní názor na problematiku, rozsah informovanosti o faktech jako např. kolik je v Moravskoslezském kraji babyboxů, kolik díky nim bylo nalezeno dětí, apod. Skupiny určené pro výzkumné šetření jsou: veřejnost, primář porodnice s babyboxem, primář porodnice bez babyboxu, sociální pracovníci, veřejnost. Sondáž měla být původně částí hlavní, ale na dotazníky odpověděli jen dva primáři porodnic ze sedmi oslovených. Proto také byla do sondáže zahrnuta i část veřejnosti vybraná podle věku a vzdělání.

6.1 Cíle praktické částí

Hlavními cíli je seznámit čtenáře s osudy dětí nalezených v babyboxech na území Moravskoslezského kraje a získat subjektivní názor respondentů na tuto problematiku.

Dalšími cíli jsou získat informace o tom, jak dalece jsou seznámeni jednotlivé skupiny obyvatelstva s problematikou babyboxů, získat informace o znalostech skupin týkajících se zákonů a organizací chránících dětská práva v místě jejich bydliště.

6.2 Předpoklady a otázky praktické části

Předpokládáme, že po vypracování praktické části budou zaznamenány všechny důležité a zajímavé informace o dětech nalezených v babyboxech. Dalším předpokladem zjištění informovanosti zkoumaného vzorku obyvatelů Moravskoslezského kraje a jejich názoru na danou problematiku. S tímto také souvisí otázky: Jak dalece jsou respondenti seznámeni s babyboxy jako komplexním tématem? Myslí si, že je třeba více babyboxů v jejich rodném kraji? Jak jsou seznámeni se sociálně-právní ochranou v jejich městě?

6.3 Výzkumné metody

Při vypracovávání praktické části bylo použito kombinovaného přístupu.

První výzkumnou aktivitou je kazuistika aneb případová studie. Je to popis a výklad jednotlivého a konkrétního případu. Což je kvalitativní přístup.

Druhou výzkumnou aktivitou je s ohledem na charakter dat, která chceme zjistit dotazníkové šetření. K výzkumu jsme použili diagnostický dotazník (Chráska, 2007). P. Gavora (in Chráska, str. 163, 2007) charakterizuje dotazník jako *způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*. Celkově bylo rozdáno dvacet dotazníků. Některé dotazníky byly doručeny osobně, některé poslány elektronickou poštou. Skoro všichni respondenti vyplněné dotazníky poslali zpět. Z dvaceti rozdaných dotazníků se vrátilo šestnáct. To je asi 80% návratnosti. Využili jsme čárkovací metodu (Chráska, 2007). Dotazníky považujeme za kvantitativní metodu.

Kvalitativní výzkum popsal metodolog Creswell (in Hendl, str. 48, 2008) takto: „*kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*“

Kvantitativní výzkum souvisí s hypoteticko-deduktivním modelem vědy, který se skládá z určitých částí. Jsou jimi vyjádření obecného tvrzení, provedení dedukce, úvaha nad definicí, co je cílem výzkumu, provede se pozorování, závěr o platnosti hypotézy a na závěr se výsledek vztáhne zpět k teorii (Hendl, 2009)

6.4 Respondenti

Respondenti jsou lidé ze široké veřejnosti, sociální pracovníci, primáři porodnic s babyboxem a primáři porodnic bez babyboxu. Jejich věk se pohybuje od 31 do 70 let. Respondenti jsou z Moravskoslezského kraje. Jedná se pouze o cíleně vybraný vzorek obyvatelstva. Jejich názory a informovanost se nemusí shodovat s názory všech obyvatel Moravskoslezského kraje.

7 Kazuistika

Kazuistika je výraz pro případovou studii. Je to popis a výklad konkrétních případů. Termín je odvozen z latiny, kde má velký rozsah významu. Případové studie se využívá v mnoha odvětvích. Jsou jimi například medicína, psychiatrie, psychologie, právo etika, ale hlavně v sociální práci (www.wikipedia.cz, 2011). V teoretické části (přesněji v páté kapitole) jsme uvedli postup příslušných orgánů při odložení dítěte do babyboxu.

7.1 Tříměsíční holčička zpět u mámy

Koncem ledna 2009 odpoledne , někdo odložil přibližně tříměsíční holčičku. Dítě po spuštění zabezpečovací signalizaci převzala lékařka.

Tříměsíční holčička dostala jméno Zorka a v nemocnici zůstala na pozorování. V babyboxu, který v Ostravě funguje od listopadu 2009, ležela teple oblečená holčička. Je patnáctým dítětem, které bylo v České republice odloženo do babyboxu. „*Děťátko bylo pěkně oblečené, klidné, nebylo vystresované,*“ uvedla zdravotní sestra Alena Blažejová (www.denik.cz, 2011). Vedle holčičky byla dětská výživa. Sloužící lékařka miminko ihned vyšetřila a nezjistila žádné známky týraní nebo zranění. Dítě bylo ve dobré kondici a věk odhadnut na dva až tři měsíce. U miminka nebyly přiloženy žádné dokumenty, jako např. dopis nebo rodný list. Dítě mělo být po všech vyšetřeních připraveno k adopci a převezeno do Ostravského dětského centra Domeček (www.denik.cz, 2011).

Pro dítě si nakonec přišla matka. Do babyboxu Městské nemocnice Ostrava miminko odložila osmnáctiletá Aneta T. kvůli tíživé sociální situaci. Později se však rozhodla, že si dítě nechá. Neměla peníze, ani její přítel, kterého navíc hledala policie. O osudu Barborky (jak se doopravdy holčička jmenuje) rozhodl soud. S Anetou T. byl v pravidelném kontaktu zakladatel babyboxů Ludvík Hess. Nelíbil se mu fakt, že policie pátrala po totožnosti matky. „*Odložení je anonymní, proto jsem měl obavy, aby neztratily ženy k babyboxům důvěru. Tento případ byl ale specifický. Zaměstnanci Domečku totiž u Barborky objevili zlomeninu ruky, tak policie šetřila, jestli dítě nebylo týráno,*“ vysvětlil Hess. Podle něj se mladá matka chovala velmi zodpovědně a snažila se svůj život dát do pořádku, a proto dítě bylo soudem navráčeno matce. Podle Hesse je to pro rodinu nový začátek a přeje jim, aby spolu byli co nešťastnější. Nějakou dobu žily v církevním domě svatě Eufrasie u Opavy, odešly odtud s novým přítelem matky. Aneta T. byla šťastná, že jí

soud dcerku vrátil. „Jsem šťastná, je to super. Doufám, že vše dopadne dobře a vše s malou zvládneme,“ prohlásila mladá matka (www.zikado.cz, 2011).

Sociální pracovnice Krajského úřadu v Ostravě uvedla, že Barborka je stále v péči své matky, kde dobře prospívá (elektronická komunikace, 2011).

7.2 Další ostravské miminko

Do ostravského babyboxu někdo dne 17. 12. 2009, po 14. hodině vložil další dítě. Čtrnáctidenní holčička byla zdravá. Holčička byla podle odhadů lékařů zhruba týden až čtrnáct dní stará, v dobrém zdravotním stavu, čistá, opečována, neměla žádné viditelné poškození, ani ublížení na zdraví. Děvče bylo druhým dítětem, vloženým do babyboxu Městské nemocnice Ostrava (www.mediafax.cz, 2011). Díky citlivosti údajů bylo sociální pracovníci uvedeno jen, že dítě je již adoptováno náhradní rodinou.

7.3 Čerstvě narozená holčička v Opavě

Na oddělení Slezské nemocnice zazvonil 23. 12. 2010 nad ránem zvonek, signalizující pohyb v babyboxu. Po otevření schránky v něm zdravotníci našli odloženou novorozenou holčičku (www.denik.cz, 2011).

Její další osud měl v rukou příslušný orgán sociálně-právní ochrany a ten se v co nejkratší době musí postarat o umístění dítěte do náhradní rodinné péče (www.denik.cz, 2011).

Holčička dostala jméno Magdaléna, po zdravotní sestřičce, která ji z babyboxu vyzvedla. Dítě bylo staré několik hodin a bylo pečlivě, ale laicky ošetřeno, čistě oblečeno. Magdalénka je čtyřicátým dítětem nalezeným v babyboxu a 25. holčičkou, která se ve schránce objevila. Podle mluvčího Slezské nemocnice je to poprvé, co opavský babybox splnil svůj účel. Funguje od května 2008, byl zprovozněn jako třetí na severní Moravě. Magdalenu dal někdo do babyboxu asi tři hodiny po jejím narození. "Dítě váží 3,5 kilogramu a měří 50 centimetrů," řekl Svoboda. Podle sloužící lékařky je miminko zdravé, bylo čisté a mělo i správně odstříhnutý a podvázaný pupečník (www.mediafax.cz, 2011).

„Dítě, které mělo za sebou teprve první tři hodiny života, bylo naprosto zdravé, dobře ošetřené a nepodchlazené,“ uvedl primář chirurgického oddělení Jiří Hájek (www.denik.cz, 2011).

Díky finančnímu daru 250 000 korun od opavské farmaceutické společnosti IVAX Pharmaceuticals dostala Slezská nemocnice Babybox už začátkem listopadu 2008.

Schránku umístila na boční zeď pavilonu C, kde sídlí Transfúzní oddělení (www.denik.cz, 2011).

Po rozhovoru se sociální pracovníci bylo zjištěno, že se biologičtí rodiče neozvali a dítě je nyní již umístěno v náhradní rodinné péči.

7.4 Holčička nalezená v Ostravě

Čerstvě narozenou a zdravou holčičku našel v babyboxu kolem 22. hodiny 6. 6. 2011 personál Městské nemocnice v Ostravě. Vzhledem k tomu, že svátek měl Norbert, dostala jméno po další jmenovkyni v kalendáři, a to Iveta. Holčička je v pořadí 48. dítě, kterému babybox zachránil život. *„Jsem rád, že jsme se připojili k tomuto projektu a čtyři odložené děti jasně potvrzují jeho potřebnost,”* řekl ředitel nemocnice František Jurek (www.mediafax.cz, 2011).

Sociální pracovnice uvedla, že nebyl u miminka zanechán rodný list, biologičtí rodiče se dosud neozvali a probíhá umístění do náhradní rodinné péče.

8 Zpracování výsledků sondáže

Již jsme se setkali negativními postoji na babyboxy i ze strany veřejnosti. Byl to například názor, že pokud matka dítě nebude chtít do babyboxu dát, stejně ho nic nezachrání nebo že budou tyto schránky nejvíce využívány romským obyvatelstvem. Chtěli jsme zjistit jaké názory má ostatní veřejnost. Vybrali jsme vzorek podle věku (věk respondentů je 19 – 70 let), vzdělání (v dotazníku se objevuje celá škála možného vzdělání od základního po vysokoškolské) a míry součinnosti s touto problematikou (ve výzkumném vzorku je primář porodnice s babyboxem i bez babyboxu, sociální pracovníci a veřejnost).

Položka č. 1

Setkal(a) jste se již někdy s problematikou Babyboxů?

- ano
- ne

Všichni respondenti (100%), již byli seznámeni s problematikou babyboxů před vyplněním dotazníku. Vzorek respondentů je dobře seznámen s problematikou babyboxů. Důvodem může být zájem respondentů a dobrá informovanost v médiích o babyboxech jako komplexním tématu.

ANO	16
NE	0

Položka č. 2

Jaký máte postoj k Babyboxům?

Většina respondentů (93, 75%) a 6, 25 % má k babyboxům neutrální, ale spíše pozitivní názor. Všichni se však shodli na tom, že život dítěte je tím hlavním záměrem v této problematice.

KLADNÝ	15
NEUTRÁLNÍ	1

Položka č. 3

Myslíte si, že jsou tyto schránky v rozporu (právo znát své rodiče a genetický původ, atd.) nebo v souladu (právo na život, apod.) s dětskými právy?

Všichni (100%) respondentů uvedlo, že babyboxy jsou v souladu s dětskými právy. Domníváme se, že pro respondenti je opět důležité a na prvním místě právo na život.

JSOU V SOULADU	16
NEJSOU V SOULADU	0

Položka č. 4

Domníváte se, že by mělo být odkládání novorozenců do Babyboxů trestné stejně jako odložení novorozence matkou na skládku, do parku. Proč?

Všichni (100%) respondentů uvedlo, že by odkládání do babyboxů nemělo být trestné. „Lepší dítě v babyboxu, než na skládce.“

ANO	0
NE	16

Položka č. 5

Myslíte si, že jsou novorozenci z Babyboxů snadněji osvojitelní?

- ano
- ne

Větší část respondentů (62,5 %) si myslí, že děti nalezené v babyboxech jsou lépe osvojitelné, menšina (37,5 %) si myslí, že ne. Podle nich u nás v České republice trvá všechno dlouho. Domníváme se, že bylo takto odpovězeno proto, že respondenti počítají s tím, že se nehledají rodiče k podpisu souhlasu o adopci.

ANO	12
NE	4

Položka č. 6

Při odpovědích „ano“ i „ne“ napište stručný důvod.

Jedna část respondentů (25%) důvod neuvedlo, nebo napsala nevím. Největší část (50%) uvedla, že je dítě právně volné a nemusí se čekat na souhlas rodiče. Poslední část (25%) uvedla, že je zde všechno zdlouhavé, tím pádem i osvojení nebo umístění dítěte do pěstounské péče.

NEUVEDENO	4
DÍTĚ JE PŘÁVNĚ VOLNÉ	8
VŠE JE ZDLOUHAVÉ	4

Položka č. 7

Znáte nějaké zákony chránící dětská práva (jmenujte)?

Menšina (37, 5 %) nezná žádné zákony, větší část (62, 5%) zná alespoň jeden zákon chránící dětská práva. Uváděli Zákon o rodině (10x), Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (7x), Listina základních práv a svobod (4x), Ústava České republiky (1x), Úmluva o právech dítěte (2x). Důvodem neznalosti je špatná nebo žádná orientace v právní problematice.

NEZNÁ ZÁKONY	6
ZNÁ ALESPŇ JEDEN	10

Položka č. 8

Znáte nějaké organizace sociálně-právní ochrany dětí na území Moravskoslezské kraje nebo ve vašem městě?

- ano
- ne

Většina (37, 5 %) odpověděla, že nezná žádnou organizaci, menší část (62, 5%) uvedla, že ano. Můžeme uvést podobný důvod jako v položce č. 7. Špatná informovanost. Mohli bychom navrhnout tématické besedy nebo více informací v městských médiích.

ANO	6
NE	10

Položka č. 9

Pokud ano jmenujte město a organizace sociálně-právní ochrany dětí:

(viz položka č. 8) ,kteří odpověděli „ano“ uvedlo obce s rozšířenou působností, konkrétně Městský úřad Krnov. Takto většinou odpověděli sociální pracovníci.

NEUVEDLO	10
UVEDLO	6

Položka č. 10

Myslíte si, že by mělo být v Moravskoslezském kraji více Babyboxů? (Doposud Opava, Ostrava, Frýdek-Místek, Karviná)

- ano
- ne

Skoro všichni respondenti (87, 5%) uvedli, že ano. Ostatní (12, 5%) odpověděli ne. Domníváme se, že kladná odpověď zde má své opodstatnění. Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji je velmi vysoká a socioekonomický status nízký.

ANO	14
NE	2

Položka č. 11

Pokud ano kde a proč?

Většina respondentů (87, 5%) uvedlo, že by měly být babyboxy v každé nemocnici a matky tak získaly více možností. Důvod neuvedlo (12, 5%) respondentů, protože u položky č. 10 odpověděli ne. Babybox v každé nemocnici se nabízí z důvodu dosažitelnosti.

V KAŽDÉ NEMOCNICI	14
NEUVEDLO	2

Položka č. 12

Domníváte se, že matky Moravskoslezského kraje potřebují více možnost odložení novorozence do Babyboxu než matky v ostatních krajích např. z důvodu velké nezaměstnanosti, nedostatku finančních prostředků, apod.? Uveďte i stručný důvod.

Někteří respondenti (25 %) uvedli, že je v Moravskoslezském kraji potřeba více babyboxů z důvodu velké nezaměstnanosti. Ostatní (75 %) uvedli, že není třeba a všude v České republice by měla mít stejná šance.

ANO – NEZAMĚSTNANOST	4
NE – STEJNÁ ŠANCE VŠUDE	12

Položka č. 13

Kolik si myslíte, že bylo u nás v kraji díky Babyboxům již zachráněno dětí?

Jedna část respondentů (43, 75%) uvedla, že neví – dva z nich uvádí, že si myslí pět dětí. Další (56, 25%) počet nalezených dětí v babyboxech určilo. Jejich odpovědi byly (patnáct dětí – 2x, pět dětí, sedm dětí, čtyři děti – 2x, dvě děti – 2x).

UVEDLO POČET	9
NEUVEDLO, NEVÍ	7

Položka č. 14

Jste:

- muž
- žena

Položka č. 15

Váš věk:

- 0 – 18
- 19 – 30
- 30 – 45
- 40 – 60
- 60 a více

Položka č. 16

Dosažené vzdělání:

- Základní
- Střední s výučním listem
- Střední s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

9 Shrnutí praktické části

Na základě průzkumu bylo zjištěno, že všichni respondenti jsou s problematikou babyboxů seznámeni. Toto tvrzení si můžeme ověřit u položky č. 1, kde byla kladná odpověď ode všech respondentů, kteří dotazník vyplnili. Může to také dokazovat položka č. 2, kde skoro všichni dotazovaní uvedli kladný postoj k babyboxům. Dále můžeme poukázat na položku č. 3 a položku č. 4, kde respondenti uvádějí, že babyboxy nejsou v rozporu s dětskými právy (nejdůležitější je život dítěte) a odkládání do dětských stránek by nemělo být trestné.

Dále bylo zjištěno, že moc dotazovaných neví o zákonech chránících dětská práva a ani organizacích sociálně-právní ochrany. Na položky č. 7 a 8 odpovídali převážně sociální pracovníci a malá část veřejnosti. Ti však odpovídali správně. U položky č. 12 neshledává většina respondentů důvod, proč by mělo být v Moravskoslezském kraji více babyboxů a myslí, že by měli být příležitosti všude stejné.

Domníváme se, že je důležitá větší informovanost o dětech nalezených v babyboxech. Nikdo nevěděl přesný počet, i když u položky č. 15 je uveden správný počet, byl to jen odhad. Také by bylo vhodné např. zveřejnit, zda byly děti umístěny zpět do biologických anebo do náhradních rodin a jak dlouho trvá Orgánu sociálně-právní ochraně dětí, než děti umístí.

Závěr

Cíli bakalářské práce bylo seznámit čtenáře s problematikou babyboxů, poukázat na největší odpůrce babyboxů v České republice, podpořit kladný názor na schránky pro odložené děti, uvést příklady nadací a organizací podporující a sponzorující babyboxy. Dále s dětskými právy, informovat o orgánech sociálně-právní ochrany dětí. V praktické části předvést s osudy dětí nalezených v babyboxech Moravskoslezského kraje a v neposlední řadě seznámit čtenáře s výsledky vybrané výzkumné aktivity – dotazníků, týkajících se babyboxů Moravskoslezského kraje, názorů respondentů a jejich informovanosti.

Po řádném prostudování literatury, novinových článků, internetových odkazů, komunikace s panem Hessem a sociálními pracovníky jsem byla schopná splnit všechny předem určené cíle a to se také podle mého názoru povedlo. Bakalářskou práci jsem rozdělila na části, které jsou pro čtenáře přehledné a zajímavé i přes to, že práce obsahuje nejdůležitější informace. Čtenář si zde také může přečíst identické názory na problematiku babyboxů a udělat si svůj vlastní postoj k tématu. V práci jsem však vyzvedla všechna pozitiva, a proto doufám, že jejich postoj bude pozitivní a při aktuálním problému (odmítání babyboxů Organizací spojených národů) budou připraveni například podepsat petici proti jejich zrušení. Snad nikdo už nechce nacházet pohozené děti v igelitových taškách, podchlazené, ať už v parku nebo u nádraží. Souhlasím s OSN, že máme mnoho dětí v ústavních zařízeních, ale babyboxy zakazovat nemůže. Kdyby byla antikoncepce hrazena plně pojišťovny do čtyřiceti let bylo by, podle názoru osoby mi blízké, po přeplněných ústavech a vysokého počtu úmrtí čerstvě narozených dětí. Snížilo by se i násilí páchané na dětech, které je podle mého pácháno hlavně na dětech nechtěných.

Praktická část jasně popisuje osudy nalezených dětí. Myslím, že je vhodné s těmito osudy seznámit, protože v televizních médiích je informací málo a v dnešní době si novinový článek přečte málokdo a na internetu tyto informace nevyhledává. Sondáží v praktické části jsme zjistili, jaký je názor na babyboxy v Moravskoslezském kraji. Jedná se však pouze o předem daný výběr vzorku populace a nepředpokládá se, že samý názor mají všichni občané tohoto kraje. Avšak to, že kladný postoj k babyboxům má 100% respondentů něco znamená. Podle mého názoru to znamená, že mají v sobě alespoň kousek

srdce a citu a život malého bezbranného dítěte je u nich, stejně jako u mne, na prvním místě.

V praktické části jsem však zjistila, že většina respondentů není řádně seznámena se základními informacemi o jejich městě. Mním tím například orgán sociálně-právní ochrany dětí. Kromě sociálních pracovníků a pár jedinců ze strany veřejnosti, nikdo o orgánu sociálně-právní ochrany dětí v jejich městě nevěděl. Jak potom mají pomoci dítěti, který péči orgánu potřebuje?

Proto navrhuji zvýšení informovanosti pro veřejnost. Řešením může být větší zájem médií nebo letáky, které budou na každém obecním úřadu. Informace o babyboxech mohou být zase v každé porodnici, nemocnici nebo gynekologické ordinaci. Matky, které se dítě rozhodne odložit a ne někde pohodit musí vědět, kde nalezne pomoc a veřejnost musí vědět jak odloženému miminku pomoci. Hodilo by se i více informací ohledně náhradní rodinné péče, adopci. Jak jsem již poznamenala v praktické části, mohly by být pořádány besedy a diskuze na tyto téma.

Toto téma jsem si vybrala proto, že vše co se týká potřebných dětí, mne zajímá. Dalším je úzké spojení v mém oboru – tedy sociální práci. Babyboxy jsem si vybrala z důvodu malé informovanosti veřejnosti a myslím, že jsou babyboxy podceňovány. Chci podpořit kladný vztah k této problematice. Moravskoslezský kraj proto, že zde bydlím a zdá se mi, že tento kraj potřebuje více babyboxů. Čtyři jsou málo a já doufám, že pan Ludvík Hess zde jich ještě pár zřídí.

Seznam použité literatury

TOMANCOVÁ, Jaroslava, et al. *Právní nauka : pro školy školy a praxi*. VI. vydání. Praha : Eurolex, 2004. 447 s. ISBN 80-86432-78-5.

KAHOUN, Vilém , et al. *Vybrané kapitoly k sociální práci : Sociální práce II.*. 1. vydání. Praha : Triton, 2007. 281 s. ISBN 978-80-7387-064-5.

HESS, Ludvík . *Co jste se v novinách nedočeti o babyboxech*. 1. vydání. Praha : Petrklíč, 2009. 175 s. ISBN 978-80-7229-233-2.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum : základní teorie, metody a aplikace*. 2. vydání. Praha : Portál, 2008. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

CHRÁSKA, Miroslav . *Metody pedagogického výzkumu : Základy kvantitativního výzkumu*. 1. vydání. Praha : Grada, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

MATOUŠEK, Oldřich, et al. *Základy sociální práce*. 1. vydání. Praha : Portál, 2001. 312 s. ISBN 80-7178-473-7.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 3. rozšířené vydání. Praha : Portál, 2001. 328 s. ISBN 80-7178-579-2.

BŮŽEK, Antonín; MICHALÍK, Jan. *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání*. 1. vydání. Olomouc : Univerzita Palackého, 2000. 170 s. ISBN 80-244-0054-5.

DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vydání, Praha, Grada, 1995, 248 s. ISBN 80-7169-192-5.

KINCL, J., URFUS V. *Římské právo*. Praha, Panorama, 1992, 86 s. 386 s. ISBN 80-7038-134-5.

ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. 1. vydání, Praha, Linde, 2003, 153 s. ISBN 80-86131-44-0.

Internetové zdroje

PROUZA, Daniel. Dítě - oběť a zbraň v rukou rodičů. In BEROVÁ, Milena, et al. *Auspicia* [online]. 1. vydání. České Budějovice : Všers, 2007 [cit. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.vsiers.cz/manazereo/07_01_auspicie.pdf. ISSN 1214-4967.

Babyboxy zachraňují i na Moravě. *Zikado* [online]. 3. dubna 2011, č. 4, [cit. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www2.zikado.cz/index.php/clanky/item/26-babyboxy-zachraňuji-i-na-morave>.

HRUŠKOVÁ, Jitka. V opavském babyboxu někdo odložil holčičku. *Deník* [online]. 3. dubna 2011, č. 12, [cit. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.denik.cz/regiony/v-opavskem-babyboxu-nekdo-odlozil-holcicku20101223.html>.

HAVLÍČKOVÁ, Iva. Premiéra ostravského babyboxu : tříměsíční holčička. *Deník* [online]. 27. 1. 2009, č. 1, [cit. 2011-06-27]. Dostupný z WWW: http://www.denik.cz/z_domova/ostrava_baby_box20090127.html.

CHLEBOUNOVÁ, Miroslava. V ostravském babyboxu našli lékaři holčičku. *Deník* [online]. 17. 12. 2009, č. 12, [cit. 2011]. Dostupný z WWW: http://www.denik.cz/z_domova/v-ostravskem-babyboxu-20091217.html.

HOLUŠA, Lubomír. OSN chce rušit babyboxy? Nezná jejich práci, míní jejich zakladatel. *Novinky* [online]. 23. června 2011, 6, [cit. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/237057-osn-chce-rusit-babyboxy-nezna-jejich-praci-mini-jejich-zakladatel.html>.

OSN kritizovala ČR za děti v ústavech, chce zrušit babyboxy. *Novinky* [online]. 22. června 2011, 6, [cit. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/237057-osn-chce-rusit-babyboxy-nezna-jejich-praci-mini-jejich-zakladatel.html>.

FOJČÍKOVÁ, Zuzana. Do opavského babyboxu někdo odložil čerstvě narozenou holčičku. *Mediafax* [online]. 23. prosince 2010, 12, [cit. 2011]. Dostupný z WWW:

<http://www.mediafax.cz/domaci/3145851-Do-opavskeho-babyboxu-nekdo-odlozil-cerstve-narozenu-holcicku>.

HONUSOVÁ, Ilona. Do babyboxu ostravské městské nemocnice někdo odložil holčičku. *Mediafax* [online]. 7. června 2011, 6, [cit. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.mediafax.cz/domaci/3233107-Do-babyboxu-ostravske-mestske-nemocnice-nekdo-odlozil-holcicku>.

FIGURA, Zdeněk. V babyboxu v Ostravě našli asi tříměsíční holčičku. *Mediafax* [online]. 27. ledna 2009, 1, [cit. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.mediafax.cz/domaci/2809474-V-babyboxu-v-Ostrave-nasli-asi-trimesicni-holcicku>.

Česká republika. Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie. In *Úmluva o právech dítěte*. 1996, 0, s. 1 - 8. Dostupný také z WWW: http://www.nssoud.cz/zakony/45_2003.pdf.

Česká republika. Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte zapojování dětí do ozbrojených konfliktů. In *Úmluva o právech dítěte*. 2000, 0, s. 1 - 9. Dostupný také z WWW: http://www.nssoud.cz/zakony/45_2003.pdf.

Česká republika. Zákon č. 359/1999., : zákon o sociálně-právní ochraně dětí. *MPSV* [online]. 199,[cit.2011]. Dostupný z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7263/Zakon_o_socialne-pravni_ochrane_deti.pdf.

Československá socialistická republika. Zákon č. 94/1963 Sb., : zákon o sociálně-právní ochraně dětí. *MPSV* [online]. 1963, [cit. 2011]. Dostupný z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7262/Zakon_o_rodine.pdf.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. Metodika MPSV pro případy dětí odložených do babyboxů. *MPSV* [online]. 2006, [cit. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/2583/160306b.pdf>.

Československá republika. Zákon č. 117/1927., : o potulných cikánech. *Senát* [online]. 1927,[cit.2011]. Dostupný z WWW: http://www.senat.cz/zajimavosti/tisky/2vo/tisky/T0415_01.htm.

Www.kb.cz [online]. 2005 [cit. 2011]. Jistota komerční banky. Dostupné z WWW: <http://www.kb.cz/cs/o-bance/o-nas/spolecenska-odpovednost/nadace-jistota/o-nadaci-jistota.shtml>

Www.fod.cz [online]. 2000 [cit. 2011]. Fond ohrožených dětí. Dostupné z WWW: <http://fod.cz/>.

Www.nasedite.cz [online]. 2000 [cit. 2011]. Nadace naše dítě. Dostupné z WWW: <http://www.nasedite.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=254>.

Právní předpisy

Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ; Úplné znění Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky ; Úplné znění zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ; Některé další související právní předpisy* . 2009, 0, s. 27-37. Dostupný také z WWW: http://www.mkc.cz/img/otevrena_skola/ke_stazeni/listina_zpas.pdf. ISBN 978-80-86795-78-2.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 2 – Úmluva o právech dítěte

Příloha č. 1

Dotazník

Dobrý den, právě se Vám dostal do rukou dotazník na téma Babyboxy Moravskoslezského kraje. Chtěla bych, abyste si našel (našla) chvíli čas a tento dotazník vyplnil(a). Slibuji, že Vám to nezabere moc času. Vaše odpovědi jednoduše zaškrtněte nebo napište váš stručný názor.

Lucie Říhová

PdF UP Olomouc

Žižkovo náměstí 5

771 40 Olomouc

1) Setkal(a) jste se již někdy s problematikou Babyboxů?

ano

ne

2) Jaký máte postoj k Babyboxům?

3) Myslíte si, že jsou tyto schránky v rozporu (právo znát své rodiče a genetický původ, atd.) nebo v souladu (právo na život, apod.) s dětskými právy?

4) Domníváte se, že by mělo být odkládání novorozenců do Babyboxů trestné stejně jako odložení novorozence matkou na skládku, do parku. Proč?

5) Myslíte si, že jsou novorozenci z Babyboxů snadněji osvojitelní?

- ano
- ne

6) Při odpovědích „ano“ i „ne“ napište stručný důvod.

7) Znáte nějaké zákony chránící dětská práva (jmenujte)?

8) Znáte nějaké organizace sociálně-právní ochrany dětí na území Moravskoslezského kraje nebo ve vašem městě?

- ano
- ne

9) Pokud ano jmenujte město a organizace sociálně-právní ochrany dětí:

10) Myslíte si, že by mělo být v Moravskoslezském kraji více Babyboxů? (Doposud Opava, Ostrava, Frýdek-Místek, Karviná)

- ano
- ne

11) Pokud ano kde a proč?

12) Domníváte se, že matky Moravskoslezského kraje potřebují více možnost odložení novorozence do Babyboxu než matky v ostatních krajích např. z důvodu velké nezaměstnanosti, nedostatku finančních prostředků, apod.? Uveďte i stručný důvod.

13) Kolik si myslíte, že bylo u nás v kraji díky Babyboxům již zachráněno dětí?

14) Jste:

- muž
- žena

15) Váš věk:

- 0 – 18
- 19 – 30
- 31 – 45
- 46 – 60
- 60 a více

16) Dosažené vzdělání:

- Základní
- Střední s výučním listem
- Střední s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Děkuji za Váš čas a spolupráci.

Úmluva o právech dítěte

104/1991 Sb.

SDĚLENÍ

federálního ministerstva zahraničních věcí

Federální ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 20. listopadu 1989 byla v New Yorku přijata Úmluva o právech dítěte.

Jménem České a Slovenské Federativní Republiky byla Úmluva podepsána v New Yorku dne 30. září 1990.

S Úmluvou vyslovalo souhlas Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky a prezident České a Slovenské Federativní Republiky ji ratifikoval. Ratifikační listina byla uložena u generálního tajemníka OSN, deponitáře Úmluvy, dne 7. ledna 1991.

Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 49 odst. 1 dnem 2. září 1990.

Pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku vstoupila v platnost v souladu se svým článkem 49 odst. 2 dnem 6. února 1991.

Český překlad Úmluvy se vyhláší současně.

ÚMLUVA o právech dítěte

Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, majíce na zřeteli, že podle zásad vyhlášených v Chartě Spojených národů je uznání přirozené důstojnosti a rovných a nezcizitelných práv všech příslušníků lidské rodiny základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě, majíce na mysli, že lid Spojených národů v Chartě znovu potvrdil svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti a že vyjádřil své odhodlání podporovat sociální pokrok a zlepšovat životní úroveň při větší svobodě, uznávajíce, že Spojené národy ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v mezinárodních paktech o lidských právech prohlásily a dohodly se na tom, že každému přísluší v nich stanovená práva, a to bez jakéhokoli rozlišování podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení, pamětlivy, že ve Všeobecné deklaraci lidských práv Spojené národy prohlásily, že dětství má nárok na zvláštní péči a pomoc, přesvědčeny, že rodina, jako základní jednotka společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí, musí mít nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla beze zbytku plnit svou úlohu ve společnosti, uznávajíce že v zájmu plného a harmonického rozvoje osobnosti

musí dítě vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění, majíce na zřeteli, že dítě musí být plně připraveno žít ve společnosti vlastním životem a vychováno v duchu ideálů prohlášených v Chartě Spojených národů, a to zejména v duchu míru, důstojnosti, snášenlivosti, svobody, rovnosti a solidarity, majíce na mysli, že potřeba zabezpečit dítěti zvláštní péči byla zakotvena v Ženevské deklaraci práv dítěte z r. 1924 a v Deklaraci práv dítěte přijaté Spojenými národy v r. 1959 a uznána ve Všeobecné deklaraci lidských práv, v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech (zejména v člancích 23 a 24), v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech (zejména v článku 10) a ve statutech a příslušných dokumentech odborných organizací a mezinárodních organizací zabývajících se péčí o blaho dětí, majíce na mysli, že, jak je uvedeno v Deklaraci práv dítěte přijaté Valným shromážděním Organizace Spojených národů 20. listopadu 1959, "dítě pro svou tělesnou a duševní nezralost potřebuje zvláštní záruky, péči a odpovídající právní ochranu před narozením i po něm", pamětlivý ustanovení Deklarace sociálních a právních zásad ochrany a zajištění blaha dětí, se zvláštním ohledem na vnitrostátní a mezinárodní úpravu umístování do institucí náhradní péče, Minimálních standardních pravidel OSN týkajících se výkonu soudnictví za účasti mladistvých (Pekingská pravidla), Deklarace o ochraně žen a dětí za mimořádných událostí a za ozbrojených konfliktů, uznávajíce, že ve všech zemích světa jsou děti žijící ve výjimečně obtížných podmínkách a že tyto děti vyžadují zvláštní pozornost, berouce náležitý ohled na význam tradic a kulturních hodnot každého národa pro ochranu a harmonický rozvoj dítěte, uznávajíce význam mezinárodní spolupráce pro zlepšování životních podmínek dětí v každé zemi a zejména v zemích rozvojových, dohodly se na následujícím:

ČÁST I

Čl.1

Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

Čl.2

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, se zavazují respektovat a zabezpečit práva stanovená touto úmluvou každému dítěti nacházejícímu se pod jejich jurisdikcí bez jakékoli diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu, majetku, tělesné nebo duševní nezpůsobilosti, rodu a jiného postavení dítěte nebo jeho rodičů nebo zákonných zástupců.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, učiní všechna potřebná opatření k tomu, aby dítě bylo chráněno před všemi formami diskriminace nebo trestání, které vyplývají z postavení, činnosti, vyjádřených názorů nebo přesvědčení jeho rodičů, zákonných zástupců anebo členů rodiny.

Čl.3

1. Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují zajistit dítěti takovou ochranu a péči, jaká je nezbytná pro jeho blaho, přičemž berou ohled na práva a povinnosti jeho rodičů, zákonných zástupců nebo jiných jednotlivců právně za něho odpovědných, a činí pro to všechna potřebná zákonodárná a správní opatření.

3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí, aby instituce, služby a zařízení odpovědné za péči a ochranu dětí odpovídaly standardům stanoveným kompetentními úřady, zejména v oblastech bezpečnosti a ochrany zdraví, počtu a vhodnosti svého personálu, jakož i kompetentního dozoru.

Čl.4

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, učiní všechna potřebná zákonodárná, správní a jiná opatření k provádění práv uznaných touto úmluvou. Pokud jde o hospodářská, sociální a kulturní práva, státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uskutečňují taková opatření v maximálním rozsahu svých prostředků a v případě potřeby i v rámci mezinárodní spolupráce.

Čl.5

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují respektovat odpovědnost, práva a povinnosti rodičů nebo, v odpovídajících případech a v souladu s místním obyčejem, členů širší rodiny nebo obce, zákonných zástupců nebo jiných osob právně odpovědných za dítě, které směřují k zabezpečení jeho orientace a usměrňování při výkonu práv podle úmluvy v souladu s jeho rozvíjejícími se schopnostmi.

Čl.6

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají, že každé dítě má přirozené právo na život.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují v nejvyšší možné míře zachování života a rozvoj dítěte.

Čl.7

1. Každé dítě je registrováno ihned po narození a má od narození právo na jméno, právo na státní příslušnost, a pokud to je možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči.
2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují provádění těchto práv v souladu se svým vnitrostátním zákonodárstvím a v souladu se svými závazky vyplývajícími z příslušných mezinárodněprávních dokumentů v této oblasti se zvláštním důrazem na to, aby dítě nezůstalo bez státní příslušnosti.

Čl.8

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují respektovat právo dítěte na zachování jeho totožnosti, včetně státní příslušnosti, jména a rodinných svazků v souladu se souladu se zákonem a s vyloučením nezákonných zásahů.
2. Je-li dítě protizákonně částečně nebo zcela zbaveno své totožnosti, zabezpečí mu státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, potřebnou pomoc a ochranu pro její urychlené obnovení.

Čl.9

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například, jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.
2. V jakémkoli řízení podle odstavce 1 se poskytuje všem dotčeným stranám možnost zúčastnit se řízení a sdělit svoje stanoviska.
3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte.
4. Jestliže oddělení dítěte od rodičů je důsledkem jakéhokoli postupu státu, který je smluvní stranou úmluvy, jako je vazba, uvěznění, vypovězení, deportace nebo smrt (včetně smrti, která nastala z jakékoli příčiny v době, kdy dotyčná osoba byla v opatrování státu) jednoho nebo obou rodičů dítěte, tento stát, který je smluvní stranou úmluvy, na požádání poskytne rodičům, dítěti, nebo případně jinému členu rodiny nezbytné informace o místě pobytu nepřítomného (nepřítomných) člena (členů) rodiny, ledaže by poskytnutí takové informace odporovalo zájmu dítěte.

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, kromě toho zabezpečí, aby podání takové žádosti samo o sobě nemělo žádné nepříznivé důsledky pro dotčenou osobu (dotčené osoby).

Čl.10

1. Za účelem spojení rodiny a v souladu se závazkem podle čl. 9 odst. 1 státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, posuzují žádosti dítěte nebo jeho rodičů o vstup na území státu, který je smluvní stranou úmluvy, nebo o jeho opuštění pozitivním, humánním a urychleným způsobem. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, dále zabezpečí, aby podání takové žádosti nemělo žádné nepříznivé důsledky pro žadatele nebo členy jeho rodiny.

2. Dítě, jehož rodiče pobývají v různých státech, má až na výjimečné okolnosti právo udržovat pravidelné osobní kontakty a přímé styky s oběma rodiči. Za tímto účelem a v souladu se svým závazkem podle čl. 9 odst. 2 státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte a jeho rodičů opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní, a vstoupit do své vlastní země. Právo opustit kteroukoli zemi podléhá pouze takovým omezením, která stanoví zákon a která jsou nutná pro ochranu národní bezpečnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo morálky nebo práv a svobod druhých a která jsou v souladu s ostatními právy uznanými v této úmluvě.

Čl.11

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí opatření k potírání nezákonného přemísťování dětí do zahraničí a jejich nenavrácení zpět.
2. Za tímto účelem budou státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, usilovat o uzavření dvoustranných a mnohostranných dohod a o přístup k existujícím dohodám.

Čl.12

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.
2. Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidlyvnitrostátního zákonodárství.

Čl.13

1. Dítě má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmikoli jinými prostředky podle volby dítěte.
2. Výkon tohoto práva může podléhat určitým omezením, avšak tato omezení budou pouze taková, jaká stanoví zákon a jež jsou nutná: a) k respektování práv nebo pověsti jiných; b) k ochraně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo morálky.

Čl.14

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na svobodu myšlení, svědomí a náboženství.
2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají práva a povinnosti rodičů, a v odpovídajících případech zákonných zástupců, usměrňovat dítě při výkonu jeho práva způsobem, který odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem.
3. Svoboda projevat náboženství nebo víru může být podrobena pouze takovým omezením, jaká předpisuje zákon a která jsou nutná k ochraně veřejné bezpečnosti, pořádku, zdraví nebo morálky nebo základních práv a svobod jiných.

Čl.15

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na svobodu sdružování a svobodu pokojného shromažďování.
2. Výkon těchto práv nesmí být žádným způsobem omezován s výjimkou těch omezení, jež stanoví zákon a jež jsou nutná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti nebo veřejné bezpečnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo morálky či ochrany práv a svobod jiných.

Čl.16

1. Žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zasahování do svého soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence ani nezákonným útokům na svou čest a pověst.
2. Dítě má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.

Čl.17

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají důležitou funkci hromadných sdělovacích prostředků a zabezpečují dítěti přístup k informacím a materiálům z různých národních a mezinárodních zdrojů, zejména takovým, které jsou zaměřeny na rozvoj sociálního, duchovního a mravního blaha dítěte a také jeho tělesného a duševního zdraví.

Za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, povzbuzují:

- a) hromadné sdělovací prostředky k šíření informací a materiálů, které jsou pro dítě sociálně a kulturně prospěšné a které odpovídají duchu článku 29 této úmluvy,
- b) mezinárodní spolupráci při tvorbě, výměně a rozšiřování takových informací a materiálů z různých kulturních, národních a mezinárodních zdrojů, c) tvorbu a rozšiřování knih pro děti, d) hromadné sdělovací prostředky k tomu, aby braly zvláštní ohled na jazykové potřeby dětí náležejících k menšinové skupině či domorodému obyvatelstvu,
- e) tvorbu odpovídajících zásad ochrany dítěte před informacemi a materiály škodlivými pro jeho blaho, majíce na mysli ustanovení článků 13 a 18 úmluvy.

Čl.18

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, vynaloží veškeré úsilí k tomu, aby byla uznána zásada, že oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Rodiče, nebo v odpovídajících případech zákonní zástupci, mají prvotní odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Základním smyslem jejich péče musí přitom být zájem dítěte.
2. Za účelem zaručení a podpory práv stanovených touto úmluvou poskytují státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, rodičům a zákonným zástupcům potřebnou pomoc při plnění jejich úkolu výchovy dětí a zabezpečují rozvoj institucí, zařízení a služeb péče o děti.
3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna potřebná opatření k tomu, aby bylo zabezpečeno právo dětí pracujících rodičů využívat služeb a zařízení péče o děti, která jsou pro ně určena.

Čl.19

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna potřebná zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření k ochraně dětí před jakýmkoli tělesným či duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, včetně sexuálního zneužívání, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním nebo vykořisťováním během doby, kdy jsou v péči jednoho nebo obou rodičů, zákonných zástupců nebo jakýchkoli jiných osob starajících se o dítě.
2. Tato ochranná opatření zahrnují podle potřeby účinné postupy k vytvoření sociálních programů zaměřených na poskytnutí nezbytné podpory dítěti a těm, jimž je svěřeno, jakož i jiné formy prevence. Pro účely zjištění, oznámení, postoupení, vyšetřování, léčení a následné sledování výše uvedených případů špatného zacházení s dětmi zahrnují rovněž podle potřeby postupy pro zásahy soudních orgánů.

Čl.20

1. Dítě dočasně nebo trvale zbavené svého rodinného prostředí nebo dítě, které ve svém

vlastním zájmu nemůže být ponecháno v tomto prostředí, má právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí takovému dítěti v souladu se svým vnitrostátním zákonodárstvím náhradní péči.

3. Tato péče může mezi jiným zahrnovat předání do výchovy, institut "kafala" podle islámského práva, osvojení a v nutných případech umístění do vhodného zařízení péče o děti. Při volbě řešení je nutno brát potřebný ohled na žádoucí kontinuitu ve výchově dítěte a na jeho etnický, náboženský, kulturní a jazykový původ.

Čl.21

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy a které uznávají a (nebo) povolují systém osvojení, zabezpečí, aby se v první řadě bral do úvahy zájem dítěte, a

a) zabezpečí, aby se osvojení dítěte povolovalo jen k tomu kompetentními orgány, které v souladu s příslušným zákonem a ve stanoveném řízení na základě všech odpovídajících a spolehlivých informací určí, že osvojení je přípustné z hlediska postavení dítěte ve vztahu k rodičům, příbuzným a zákonným zástupcům a že, vyžaduje-li se to, dotčené osoby daly vědomý souhlas k osvojení po takovém projednání, které se může ukázat nutným;

b) uznávají, že osvojení v cizí zemi lze považovat za náhradní způsob péče o dítě, pokud dítě nemůže být předáno do výchovy v zařízení péče o děti nebo rodině osvojitele nebo o ně nemůže být pečováno jiným vhodným způsobem v zemi jeho původu;

c) zabezpečí, aby dítě osvojené v jiné zemi využívalo stejných záruk a práv, která by platila v případě osvojení ve vlastní zemi;

d) činí všechna opatření potřebná k zajištění toho aby osvojení v cizí zemi nevedlo k neoprávněnému finančnímu zisku zúčastněných osob;

e) podporují v nutných případech cíle tohoto článku uzavíráním dvoustranných nebo mnohostranných dohod nebo smluv a v jejich rámci usilují o to, aby umístění dítěte do péče v jiné zemi bylo uskutečňováno k tomu příslušnými úřady nebo orgány.

Čl.22

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí opatření potřebná k zabezpečení toho, aby dítě žádající o přiznání postavení uprchlíka nebo které je v souladu s platným mezinárodním nebo vnitrostátním právem a postupem považováno za uprchlíka, ať už je v doprovodu svých rodičů,

jiných osob, anebo bez doprovodu, obdrželo potřebnou ochranu a humanitární pomoc při využívání práv stanovených touto úmluvou a jinými dokumenty v oblasti mezinárodního humanitárního práva a lidských práv, jichž jsou uvedené státy smluvními stranami.

2. Za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, podporují, budou-li to považovat za potřebné, součinnost v úsilí Spojených národů a jiných příslušných mezivládních organizací nebo nevládních organizací spolupracujících se Spojenými národy k ochraně a pomoci takovému dítěti a k vyhledávání rodičů nebo jiných členů rodiny dítěte-uprchlíka s cílem získat informace potřebné k jeho opětovnému spojení s rodinou. Jestliže rodiče nebo jiné členy rodiny nelze nalézt, poskytuje se dítěti stejná ochrana jako každému jinému dítěti z jakéhokoli důvodu trvale nebo přechodně zbavenému své rodiny, jak je stanoveno touto úmluvou.

Čl.23

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají, že duševně nebo tělesně postižené dítě má požívat plného a řádného života v podmínkách zabezpečujících důstojnost, podporujících sebedůvěru a umožňujících aktivní účast dítěte ve společnosti.
2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo postiženého dítěte na zvláštní péči, v závislosti na rozsahu existujících zdrojů podporují a zabezpečují oprávněnému dítěti a osobám, které se o ně starají, požadovanou pomoc odpovídající stavu dítěte a situaci rodičů nebo jiných osob, které o dítě pečují.
3. Uznávajíce zvláštní potřeby postiženého dítěte se pomoc v souladu s odstavcem 2 poskytuje podle možností bezplatně, s ohledem na finanční zdroje rodičů nebo jiných osob, které se o dítě starají, a je třeba k zabezpečení účinného přístupu postiženého dítěte ke vzdělání, profesionální přípravě, zdravotní péči, rehabilitační péči, přípravě pro zaměstnání a odpočinku, a to způsobem vedoucím k dosažení co největšího zapojení dítěte do společnosti a co nejvyššího stupně rozvoje jeho osobnosti, včetně jeho kulturního a duchovního rozvoje.
4. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, v duchu mezinárodní spolupráce podporují výměnu odpovídajících informací v oblasti preventivní zdravotní péče a medicínského, psychologického a funkčního léčení v případě postižených dětí, včetně rozšiřování a přístupu k informacím týkajícím se metod rehabilitační výchovy a profesionální přípravy k tomu, aby státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, mohly zlepšovat své možnosti a znalosti a prohloubit tak své zkušenosti v těchto oblastech. V tomto směru se bere zvláštní ohled na potřeby rozvojových zemí.

Čl.24

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na dosažení nejvyšše

dosažitelné úrovně zdravotního stavu a na využívání léčebných a rehabilitačních zařízení. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, usilují o zabezpečení toho, aby žádné dítě nebylo zbaveno svého práva na přístup k takovým zdravotnickým službám.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, sledují plné uskutečňování tohoto práva a zejména činí potřebná opatření: a) ke snižování kojenecké a dětské úmrtnosti; b) k zajištění nezbytné lékařské pomoci a zdravotní péče provšechny děti s důrazem na rozvoj základní lékařské péče; c) k potírání nemocí a podvýživy též v rámci základní lékařské péče, mimo jiného také využíváním snadno dostupné technologie a poskytováním dostatečně výživné stravy a čisté pitné vody, přičemž se bere ohled na nebezpečí a rizika znečištění životního prostředí; d) k poskytnutí odpovídající péče matkám před i po porodu; e) k zabezpečení toho, aby všechny složky společnosti, zejména rodiče a děti, byly informovány o zdraví a výživě dětí, přednostech kojení, hygieně, sanitárních podmínkách prostředí dětí i o předcházení nešťastným případům, a aby měly přístup ke vzdělání a byly podporovány při využívání těchto základních znalostí; f) k rozvoji osvěty a služeb v oblasti preventivní zdravotní péče, poradenské služby pro rodiče a výchovy k plánovanému rodičovství.

3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna účinná a nutná opatření k odstranění všech tradičních praktik škodících zdraví dětí.

4. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují podporovat mezinárodní spolupráci pro postupné dosažení plného uskutečňování práva uznaného v tomto článku.

V této souvislosti se bere zvláštní zřetel na potřeby rozvojových zemí.

Čl.25

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte, které bylo svěřeno příslušnými orgány do péče, ochrany nebo léčení tělesného či duševního zdraví náhradnímu zařízení, na pravidelné hodnocení zacházení s dítětem a všech dalších okolností spojených s jeho umístěním.

Čl.26

1. Státy které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo každého dítěte na výhody sociálního zabezpečení včetně sociálního pojištění a činí nezbytná opatření k dosažení plného uskutečňování tohoto práva v souladu s vnitrostátním právem.
2. Tyto výhody se podle situace poskytují s ohledem na zdroje a možnosti dítěte a osob, které se o ně starají, jakož i s ohledem na veškerá další hlediska, která jsou spojena se žádostí poskytnutí těchto výhod podanou dítětem nebo ve prospěch dítěte.

Čl.27

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo každého dítěte na životní úroveň nezbytnou pro jeho tělesný, duševní duchovní, mravní a sociální rozvoj.
2. Rodič(e) nebo jiné osoby, které se o dítě starají, nejsou v rámci svých schopností a finančních možností základní odpovědnost za zabezpečení životních podmínek nezbytných pro rozvoj dítěte.
3. Státy které jsou smluvní stranou úmluvy, v souladu s podmínkami daného státu a v rámci svých možností činí potřebná opatření pro poskytování pomoci rodičům a jiným osobám, které se o dítě starají, k uskutečňování tohoto práva a v případě potřeby poskytují materiální pomoc a podpůrné programy, zejména v oblasti zabezpečení potravin šatstva a bydlení.
4. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna opatření nezbytná k zabezpečení obnovy péče o dítě ze strany rodičů nebo jiných osob, které nesou za dítě finanční odpovědnost, ať už na území státu, který je smluvní stranou úmluvy, nebo v zahraničí. Zejména v těch případech, kdy osoby, které nesou za dítě finanční odpovědnost, žijí v jiném státě než dítě, státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, podporují přístup k mezinárodním dohodám nebo uzavírání takových dohod a rovněž tak dosahují jiných odpovídajících dohod.

Čl.28

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznají právo dítěte na vzdělání a s cílem postupného uskutečňování tohoto práva a na základě rovných možností zejména:
 - a) zavádějí pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělání;
 - b) podněcují rozvoj různých forem středního vzdělání zahrnujícího všeobecné a odborné vzdělání, činí je přijatelné a dostupné pro každé dítě a přijímají jiná odpovídající opatření, jako je zavádění bezplatného vzdělání a, v případě potřeby, poskytování finanční podpory;
 - c) zpřístupňují všem dětem informace a poradenskou službu v oblasti vzdělání a odborné přípravy k povolání;
 - d) přijímají opatření k podpoře pravidelné školní docházky a ke snížení počtu těch, kteří školu nedokončí.
2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna opatření nezbytná k tomu, aby kázeň ve škole byla zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte a v souladu s touto úmluvou.
3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, rozvíjejí a podporují mezinárodní spolupráci

věcech týkajících se vzdělání, zejména s cílem přispět k odstranění nevědomosti a nigramotnosti ve světě a s cílem usnadnit přístup k vědeckotechnickým poznatkům a moderním metodám výuky. V souvislosti s tím bude brán zvláštní ohled na rozvojové země.

Čl.29

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se shodují, že výchova dítěte má směřovat k:
- a) rozvoji osobnosti dítěte, jeho nadání a rozumových i fyzických schopností v co nejširším objemu;
 - b) výchově zaměřené na posilování úcty k lidským právům a základním svobodám, a také k zásadám zakotveným v Chartě Spojených národů;
 - c) výchově zaměřené na posilování úcty k rodičům dítěte, ke své vlastní kultuře, jazyku a hodnotám, k národním hodnotám země trvalého pobytu, jakož i země jeho původu, a k jiným civilizacím;
 - d) přípravě dítěte na zodpovědný život ve svobodné společnosti v duchu porozumění, míru, snášenlivosti, rovnosti pohlaví a přátelství mezi všemi národy, etnickými, národnostními a náboženskými skupinami a osobami domorodého původu; e) výchově zaměřené na posilování úcty k přírodnímu prostředí.
2. Žádná část tohoto článku nebo článku 28 nesmí být vykládána způsobem omezujícím svobodu jednotlivců a organizací zřizovat a řídit výchovné instituce. za všech okolností je však třeba zabezpečit dodržování principů stanovených v odstavci 1 tohoto článku a podmínek, aby vzdělání poskytované těmito institucemi odpovídalo minimálním standardům stanoveným státem.

Čl.30

V těch státech, v nichž existují etnické, náboženské nebo jazykové menšiny nebo osoby domorodého původu, nesmí být dítěti náležejícímu k takové menšině nebo domorodému obyvatelstvu odpíráno právo společně s příslušníky své skupiny užívat vlastní kultury, vyznávat a praktikovat své vlastní náboženství a používat svého vlastního jazyka.

Čl.31

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti odpovídající jeho věku, jakož i na svobodnou účast v kulturním životě a umělecké činnosti.
2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají a zabezpečují právo dítěte na všestrannou účast v kulturním a uměleckém životě a napomáhají k tomu, aby dětem byly

poskytovány odpovídající a rovné možnosti v oblasti kulturní, umělecké, oddechové činnosti a využívání volného času.

Čl.32

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na ochranu před hospodářským vykořisťováním a před vykonáváním jakékoli práce, která může být pro něho nebezpečná nebo bránit jeho vzdělávání, nebo která by škodila zdraví dítěte nebo jeho tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, přijímají zákonodárná, správní, sociální, a výchovná opatření k zabezpečení provádění tohoto článku. Za tímto účelem a s ohledem na příslušná ustanovení jiných mezinárodních dokumentů státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zejména: a) stanoví nejnižší věkovou hranici nebo hranice pro vstup do zaměstnání; b) stanoví odpovídající úpravu pracovní doby a podmínek zaměstnání; c) stanoví odpovídající pokuty nebo jiné sankce k účinnému zabezpečení plnění tohoto článku.

Čl.33

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, přijímají všechna nezbytná opatření, včetně zákonodárných, správních, sociálních a kulturních opatření, k ochraně dětí před nezákonným užíváním narkotických a psychotropních látek definovaných příslušnými mezinárodními smlouvami a k zabránění využívání dětí při jejich nezákonné výrobě a obchodování s těmito látkami.

Čl.34

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují chránit dítě před všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání. K zabezpečení tohoto závazku státy zejména přijímají nezbytná vnitrostátní, dvoustranná a mnohostranná mezinárodní opatření k zabránění: a) svádění nebo donucování dětí k jakékoli nezákonné sexuální činnosti; b) využívání dětí k prostituci nebo k jiným nezákonným sexuálním praktikám za účelem finančního obohacování; c) využívání dětí v pornografii a při výrobě pornografických materiálů za účelem finančního obohacování.

Čl.35

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, přijímají všechna nezbytná vnitrostátní, dvoustranná a mnohostranná opatření k zabránění únosů dětí, prodávání dětí a obchodování s nimi za jakýmkoli účelem a v jakékoli podobě.

Čl.36

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, chrání dítě před všemi ostatními formami vykořisťování, které jakýmkoli způsobem škodí blahu dítěte.

Čl.37

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí aby:

- a) žádné dítě nebylo podrobeno mučení nebo jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Za trestné činy spáchané osobami mladšími osmnácti let nebude ukládán trest smrti a trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti propuštění na svobodu;
- b) žádné dítě nebylo nezákonně nebo svévolně zbaveno svobody. Zatčení, zadržení nebo uvěznění dítěte se provádí v souladu se zákonem a používá se pouze jako krajní opatření a na nejkratší nutnou dobu;
- c) s každým dítětem zbaveným svobody bylo zacházeno s lidskostí a s úctou k vrozené důstojnosti lidské bytosti a způsobem, který bere ohled na potřeby daného věku. Především musí být každé takové dítě umístěno odděleně od dospělých, leda že by se uvážilo, že neoddělovat je od dospělých je v jeho vlastním zájmu, a s výjimkou závažných okolností musí mít právo udržovat písemný a přímý styk se svou rodinou;
- d) každé dítě zbavené svobody mělo právo okamžitého přístupu k právní nebo jiné odpovídající pomoci, jakož i právo odvolávat se k soudu nebo jinému pravomocnému, nezávislému a nestrannému orgánu proti rozhodnutí o odnětí svobody a v každém takovém případě na přijetí eodkladného rozhodnutí.

Čl.38

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují uznávat a zabezpečovat dodržování norem mezinárodního humanitárního práva, které se na ně vztahují v případě ozbrojených konfliktů a které se dotýkají dítěte.
2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna proveditelná opatření k zabezpečení toho, aby se osoby, které nedosáhly věku patnácti let, přímo neúčastnily bojových akcí.
3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zdržují povolávání do svých ozbrojených sil osob mladších patnácti let. Při povolávání osob, které dosáhly věku patnácti let, avšak mladších osmnácti let, přijímají přednostně osoby starší.
4. V souladu se svými závazky podle mezinárodního humanitárního práva, které mají vztah k ochraně civilního obyvatelstva za ozbrojených konfliktů, státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, přijímají všechna proveditelná opatření k zabezpečení ochrany dětí postižených konfliktem a péče o ně.

Čl.39

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna nezbytná opatření k podpoře tělesného a duševního zotavení a sociální reintegrace dítěte, které je obětí jakékoli formy zanedbání, využívání za účelem finančního obohacování nebo zneužívání, mučení nebo jiné formy krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání anebo ozbrojeného konfliktu. Zotavení a reintegrace se uskutečňují v místě a prostředí podporujícím zdraví, sebeúctu a důstojnost dítěte.

Čl.40

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte obviněného, obžalovaného nebo uznaného vinným z porušení trestního práva na takové zacházení, které rozvíjí smysl dítěte pro důstojnost a čest, které znovu posiluje úctu dítěte k lidským právům a základním svobodám jiných a bere ohled na věk dítěte, napomáhá znovuzачlenění a zapojení dítěte do prospěšného působení ve společnosti.
2. Za tímto účelem a s ohledem na příslušná ustanovení mezinárodněprávních dokumentů státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zejména zabezpečují, aby:
 - a) žádné dítě nebylo obviněno, obžalováno nebo uznáno vinným z porušení trestního práva pro jednání nebo opomenutí, která nebyla zakázána vnitrostátním nebo mezinárodním právem v době, kdy k nim došlo;
 - b) každé dítě obviněné nebo obžalované z porušení trestního práva mělo přinejmenším tyto následující záruky; i) být považováno za nevinné až do doby, kdy podle zákona je prokázána vina; ii) být okamžitě a přímo, v nutných případech prostřednictvím svých rodičů nebo zákonného zástupce, informováno o obviněních proti němu vznášených, a mít při přípravě a při uplatnění své obhajoby právní nebo jinou potřebnou pomoc;
 - iii) aby věc byla bez odkladu rozhodnuta v souladu se zákonem příslušným, nezávislým a nestranným úřadem nebo soudním orgánem ve spravedlivém procesu v přítomnosti právního zástupce nebo jiné odpovídající osoby a v přítomnosti rodičů nebo zákonných zástupců dítěte, ledaže by se zvažilo, že jejich přítomnost, zejména s ohledem na věk a situaci dítěte, není v jeho zájmu; iv) aby nebylo nuceno vypovídat nebo přiznávat vinu; aby se mohlo seznamovat s výpověďmi svědků buď přímo anebo prostřednictvím jiných a aby byla zabezpečena rovnoprávná účast svědků obhajoby a hodnocení jejich výpovědí;
 - v) jestliže bylo rozhodnuto, že se dítě provinilo proti trestnímu zákonu, aby toto rozhodnutí, jakož i jakákoli v důsledku toho přijatá opatření, byla v souladu se zákonem přezkoumatelná vyšším pravomocným, nezávislým a nestranným orgánem nebo soudním

orgánem; vi) aby mu byla zajištěna bezplatná pomoc tlumočnicka, jestliže dítě nerozumí jazyku v řízení používanému nebo jím nehovoří; vii) aby ve všech stádiích řízení bylo plně uznáváno jeho soukromí.

3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, usilují o vypracování zákonů a zákonných procedur, o zřizování orgánů a institucí zvláště určených pro děti obviněné, obžalované nebo uznané vinnými z porušení trestního práva a zejména o: a) stanovení nejnižší věkové hranice, před jejímž dosažením se děti považují za nezpůsobilé porušit trestní právo; b) v případě potřeby přijetí opatření k zacházení s takovými dětmi bez užití soudní procedury za předpokladu plného dodržování lidských práv a právních záruk.
4. Je nezbytné vytvořit různé záruky, jako je pečovatelská služba, pravidla o poradenství a dozoru; konzultativní služby; zavedení zkušební lhůty; náhradní péče; programy vzdělávání a přípravy zabezpečení takového zacházení s dětmi, které odpovídá jejich blahu, jakož i jejich poměrům a spáchanému deliktu.

Čl.41

Nic v této úmluvě se nedotýká ustanovení, která ve větší míře napomáhají uskutečnění práv dítěte a která mohou být obsažena v: a) právním řádu státu, který je smluvní stranou, nebo b) mezinárodním právem, které je pro takový stát závazné.

ČÁST II

Čl.42

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují s využitím odpovídajících prostředků široce informovat o zásadách a ustanoveních této úmluvy jak mezi dospělými, tak mezi dětmi.

Čl.43

1. Pro zjišťování pokroku dosaženého státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, při plnění závazků přijatých touto úmluvou se zřizuje Výbor pro práva dítěte, který vykonává níže stanovené funkce.

2. Výbor se skládá z deseti odborníků vysokého morálního charakteru a uznávaných schopností v oblasti, která je předmětem této úmluvy. Členové výboru jsou voleni státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, z řad jejich státních příslušníků a vykonávají tuto funkci jako soukromé osoby, přičemž je brán ohled na spravedlivé zeměpisné rozdělení a na zastoupení hlavních právních systémů.

3. Členové výboru jsou voleni tajným hlasováním ze seznamu osob navržených státy, které jsou smluvní stranou úmluvy. Každý stát, který je smluvní stranou úmluvy, může ze svých občanů jmenovat jednu osobu.

4. První volby do výboru se konají nejpozději do šesti měsíců ode dne, kdy tato úmluva nabude účinnosti, a poté každé dva roky. Nejméně čtyři měsíce přede dnem konání každých voleb generální tajemník Spojených národů dopisem vyzve státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, aby do dvou měsíců předložily své návrhy. Generální tajemník pak připraví seznam všech takto navržených osob v abecedním pořádku s udáním států, které tyto osoby navrhly, a předloží je státům, které jsou smluvní stranou úmluvy.
5. Volby se konají na zasedáních států, které jsou smluvní stranou úmluvy, svolaných generálním tajemníkem do sídla Spojených národů. Na těchto zasedáních, na kterých dvě třetiny států, které jsou smluvní stranou úmluvy, tvoří kvorum, jsou do výboru zvoleny ty osoby, které obdrží největší počet hlasů a absolutní většinu hlasů přítomných a hlasujících zástupců států, které jsou smluvní stranou úmluvy.
6. Členové výboru jsou voleni na období čtyř let. Vystupujícího člena lze volit znovu, je-li navržen. Funkční období pěti členů výboru zvolených v prvních volbách uplyne koncem druhého roku; neprodleně po prvních volbách předseda vylosuje na zasedání jména těchto pěti členů.
7. Jestliže člen výboru zemře nebo odstoupí nebo oznámí, že z jakéhokoli důvodu nemůže dále plnit své povinnosti ve výboru, stát, který je smluvní stranou úmluvy a který jej navrhl za kandidáta, jmenuje jiného svého občana, který se souhlasem výboru vykonává funkci po zbytek funkčního období.
8. Výbor vypracuje vlastní jednací řád.
9. Výbor zvolí své funkcionáře na období dvou let.
10. Zasedání výboru se normálně konají v sídle Spojených národů anebo v jiném vyhovujícím místě určeném výborem. Výbor se pravidelně schází jednou ročně. Doba trvání zasedání výboru určují a v případě potřeby kontrolují státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, na svém zasedání, s výhradou schválení Valným shromážděním.
11. Generální tajemník Spojených národů poskytne personál a zařízení potřebné k účinnému plnění funkcí výboru podle této úmluvy.
12. Se souhlasem Valného shromáždění obdrží členové výboru utvořeného podle této úmluvy odměnu z prostředků Spojených národů za podmínky, o nichž rozhodne Valné shromáždění.

Čl.44

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují předkládat prostřednictvím generálního tajemníka Spojených národů zprávy o opatřeních přijatých k uvedení práv uznaných v této úmluvě v život a o pokroku, jehož bylo při užívání těchto práv dosaženo:

- a) do dvou let ode dne, kdy se staly smluvní stranou úmluvy; b) poté každý pět let.
2. Ve zprávách podle tohoto článku se poukáže na případné skutečnosti a obtíže, které se týkají stupně plnění závazků podle této úmluvy. Zprávy rovněž obsahují informace dostatečné k tomu, aby byl zabezpečen úplný přehled výboru o provádění úmluvy v dotyčné zemi.
3. Stát, který je smluvní stranou úmluvy, který předložil výboru komplexní úvodní zprávu, nemusí v následujících zprávách předložených na základě odstavce 1 písm. b) opakovat základní informace poskytnuté dříve.
4. Výbor může od států, které jsou smluvní stranou úmluvy, požadovat další informace významné pro provádění úmluvy.
5. Výbor prostřednictvím Hospodářské a sociální rady předkládá Valnému shromáždění Spojených národů každé dva roky zprávu o své činnosti.
6. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, své zprávy zpřístupňují široké veřejnosti ve vlastní zemi.

Čl.45

Pro zajištění účinného provádění úmluvy a podněcování mezinárodní spolupráce v oblasti upravené touto úmluvou: a) Odborné organizace, UNICEF a jiné orgány Spojených národů mají právo být přítomny jednání o provádění těch ustanovení této úmluvy, která spadají do oblasti jejich činnosti. Výbor může vyzvat odborné organizace, UNICEF a jiné příslušné orgány podle své úvahy, aby podaly názory odborníků na provádění úmluvy v oblastech spadajících do jejich činnosti. b) Výbor podle své úvahy postupuje odborným organizacím, UNICEF a jiným příslušným orgánům zprávy došlé do států, které jsou smluvní stranou úmluvy, obsahující požadavek nebo ukazující na potřebu technické rady nebo pomoci, případně doplněné o poznámky nebo návrhy výboru týkající se těchto požadavků nebo oznámení. c) Výbor může doporučit Valnému shromáždění, aby požádalo generálního tajemníka, aby pověřen Valného shromáždění provedl šetření týkající se specifických otázek, které mají vztah k právům dítěte.

d) Výbor může činit návrhy a všeobecná doporučení založená na informacích získaných na základě článků 44 a 45 této úmluvy. Tyto návrhy a všeobecná doporučení se postupují dotčenému státu, který je smluvní stranou úmluvy, a sdělují Valnému shromáždění zároveň s případnými připomínkami států, které jsou smluvní stranou úmluvy.

ČÁST III

Čl.46

Tato úmluva je otevřena k podpisu všem státům.

Čl.47

Tato úmluva podléhá ratifikaci. Ratifikační listiny se ukládají u generálního tajemníka Spojených národů.

Čl.48

Tato úmluva podléhá ratifikaci. Ratifikační listiny se ukládají u generálního tajemníka Spojených národů.

Čl.49

1. Tato úmluva vstoupí v platnost třicátý den po dnu uložení dvacáté ratifikační listiny nebo listiny o přístupu u generálního tajemníka Spojených národů.
2. Pro každý stát, který úmluvu ratifikoval nebo k ní přistoupil po uložení ratifikační listiny nebo listiny o přístupu, vstoupí úmluva v platnost třicátý den po uložení jeho ratifikační listiny nebo listiny o přístupu.

Čl.50

1. Kterýkoli stát, který je smluvní stranou úmluvy, může navrhnout změnu úmluvy a předložit ji generálnímu tajemníkovi Spojených národů. Generální tajemník poté seznámí s pozměňovacím návrhem státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se žádostí, aby mu sdělily, zda jsou pro svolání konference států, které jsou smluvní stranou úmluvy, která by návrh posoudila a rozhodla o něm.

Generální tajemník svolá tuto konferenci pod záštitou Organizace spojených národů, vysloví-li se alespoň třetina států pro její uspořádání. Každý pozměňovací návrh přijatý většinou států, které jsou smluvní stranou úmluvy, přítomných a hlasujících na konferenci bude předložen Valnému shromáždění Organizace spojených národů ke schválení.

2. Změna odsouhlasená na základě odstavce 1 tohoto článku vstoupí v platnost, bude-li schválena Valným shromážděním Spojených národů, a přijata dvoutřetinovou většinou států, které jsou smluvní stranou úmluvy.
3. Vstoupí-li změna v platnost, stává se závaznou pro státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, které ji přijaly. Ostatní státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, jsou nadále vázány jen ustanoveními této úmluvy a kterýmikoli dřívějšími změnami, jež přijaly.

Čl.51

1. Generální tajemník Spojených národů přijímá a rozesílá všem státům text výhrad, které státy učinily při ratifikaci nebo přístupu k úmluvě.
2. Výhrada, neslučitelná s předmětem a účelem této úmluvy, se nepřipouští.
3. Výhrady mohou být kdykoli odvolány oznámením zaslaným generálnímu tajemníkovi

Spojených národů, který o tom informuje všechny státy. Takové oznámení je účinné dnem, ve kterém bylo doručeno generálnímu tajemníkovi.

Čl.52

Stát, který je smluvní stranou úmluvy, může tuto úmluvu vypovědět písemným oznámením generálnímu tajemníkovi Spojených národů. Vypovězení se stane účinným jeden rok po dni, ve kterém bylo doručeno generálnímu tajemníkovi.

Čl.53

Tato úmluva bude uložena u generálního tajemníka Spojených národů.

Čl.54

U generálního tajemníka Spojených národů bude uložen původní text této úmluvy, jehož anglické, arabské, čínské, francouzské, ruské a španělské znění má stejnou platnost. Na důkaz toho níže podepsaní zmocněnci, kteří jsou k tomu řádně pověřeni svými vládami, podepsali tuto úmluvu.

Dáno v New Yorku dne 20. listopadu 1989.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Říhová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociální studií
Vedoucí práce:	Mgr. Linda Švrčinová
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Babyboxy Moravskoslezského kraje s ohledem na dětská práva
Název v angličtině:	Babyboxes Moravian region with regard to children's rights
Anotace práce:	<p>Práce zkoumá problematiku babyboxů. Teoretická část pojednává o sociálně-právní ochraně dětí, o její historii. Uvádí Metodiku MPSV v případě odložení dítěte do babyboxu. Popisuje co je babybox, kdo je zakladatelem a kde vzal autor inspiraci. Seznamuje s největšími odpůrci. Podrobněji se věnuje babyboxům Moravskoslezského kraje a v praktické části se soustředí na kazuistiky odložených dětí. Praktická část také zahrnuje sondáž zkoumající tuto problematiku.</p>
Klíčová slova:	babybox, dětská práva, sociálně-právní ochrana dětí, metodika MPSV, zákon o sociálně-právní ochraně dětí, zákon o rodině, případová studie, dotazník
Anotace v angličtině:	<p>The work explores issues babybox. The theoretical part discusses social and legal protection of children, about its history. Features MLSA methodology for postponing child babybox. Describes what is babybox, who is the founder and where the author took inspiration. Introduces the greatest opponents. Babyboxes detail is devoted to the Moravian and practical part focuses on case histories abandoned children. The practical part also includes probing investigating this issue.</p>

Klíčová slova v angličtině:	babybox, children's rights, social and legal protection of children, methodology of MLSA, the Law on Social and Legal Protection of Children, the Family Act, case studies, questionnaire
Přílohy vázané v práci:	Dotazník, Úmluva o právech dítěte
Rozsah práce:	51 stran + přílohy
Jazyk práce:	Čeština